

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956:5 SOU

Kommunikationsdepartementet

1956:5 A

**STANDARDTARIFFER
FÖR DETALJDISTRIBUTION AV
ELEKTRISK KRAFT**

BETÄNKANDE AVGIVET
AV ELKRAFTUTREDNINGEN

Stockholm 1956

Statens offentliga utredningar 1956

Kronologisk förteckning

1. Aldringsvård. Idun, 344 s. S.
2. Fiskhandeln i Sverige. Idun, 194 s. Jo.
3. Restaurering av Uppsala domkyrka. Victor Petterson. 170 s. E.
4. Statens stöd åt växtförädlingen m.m. Egnellska. 295 s. Jo.
5. Standardtarifer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Haggström, 9 s. K.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet. Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956:5

Kommunikationsdepartementet

STANDARDTARIFFER
FÖR DETALJDISTRIBUTION AV
ELEKTRISK KRAFT

BETÄNKANDE AVGIVET

AV ELKRAFTUTREDNINGEN

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A. B.

STOCKHOLM 1956

STATENS TEKNISKA HOGSKOLEN
KTHN

STANDARDARBEKEN
FOR DETALJBEREDNINGEN AV
ELEKTRISKE KRAFT

BEREKNING AF
ANLEGGINGEN

AF
KTH

INNEHÅLL

Skrivelse till departementschefen	5
Särskilt yttrande av ledamoten Daniel Svensson	7
Elkraftutredningens synpunkter på det av Svenska elverksföreningens tariffkommitté framlagda förslaget till reviderade tariffer	8
<i>Bilaga:</i>	
Skrivelse från Svenska Elverksföreningen till Elkraftutredningen	13
Svenska Elverksföreningens Handlingar 1955 Nr 4: Tariffer för detaljdistribution av elektrisk energi på landsbygden	15

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

STAVENSKA BOKHÅNDBOKSBEHÅLLNINGEN

Till Herr Statsrådet och Chefen

för Kungl. Kommunikationsdepartementet

Med skrivelse den 2 januari 1947 översände elkraftutredningen till Herr Statsrådet ett betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft (SOU 1947: 4), vilket förslag — i huvudsak baserat på ett av en kommitté inom Svenska elverksföreningen utarbetat förslag till dylika tariffer — innebar övergång från äldre tariff typer till en tariff med lågt energipris och en på tariffenheter baserad grundavgift. Denna tariff har under årens lopp fått en mycket stor användning och den helt övervägande delen av detaljdistributionen på landsbygden och i landsbygdssamhällena sker nu — på samma sätt som tidigare varit fallet i tätorterna — efter tariffer av denna eller liknande art.

Den snabba utvecklingen i fråga om elkraftens användning och kostnadsförhållandena för kraftens framställning och överföring samt den erfarenhet, som under de gångna åren vunnits i fråga om standardtariffernas tillämpning, ledde emellertid till att elkraftutredningen år 1951 fann det påkallat att låta verkställa en översyn och komplettering av det år 1947 framlagda förslaget. Detta meddelades i utredningens skrivelse den 21 april 1954 i samband med framläggandet av elkraftutredningens huvudbetänkande (SOU 1954: 12). Nämda översyn har på hemställan av elkraftutredningen verkställts genom en även denna gång av Svenska elverksföreningen tillsatt tariffkommitté, sammansatt av representanter för vattenfallsstyrelsen, ett antal privata kraftföretag samt konsulterande ingenjörer. Kommitténs enhälliga utlåtande och förslag, vilket även förordats av Svenska elverksföreningens styrelse, bifogas här jämte sistnämnda styrelses eget uttalande av den 11 februari 1955.

Tariffkommitténs utlåtande utgör i sig själv en klar och överskådlig framställning av de föreliggande problemen och elkraftutredningen finner därför icke anledning att för egen del ytterligare ingå på dessa grundläggande frågor eller vidare behandla förutsättningarna för tarifföversynen. Utredningen vill endast understryka, att behovet av reviderade tariffer genom den fortgående utvecklingen gör sig starkt gällande. Det är därför enligt utredningens uppfattning angeläget, att en revidering nu kommer till stånd, även om det av olika skäl måste kvarstå en del tariffproblem, som, sedda ur olika konsumentgruppers respektive distributionsföretags synvinkel, icke ha erhållit en slutlig, tillfredsställande lös-

ning. Att så är fallet beror bl. a. på att vissa för landsbygdens framtida elkraftförsörjning vitala problem, behandlade i elkraftutredningens huvudbetänkande, ännu icke blivit lösta eller blivit föremål för erforderlig, vidare behandling.

Elkraftutredningen är i huvudsak enig med Svenska elverksföreningen och dess tariffkommitté rörande de förslag till reviderade tariffer för detaljdistribution av elektrisk energi, som här ha framlagts, och förordar dessa tariffer, dock med vissa av elkraftutredningen i föreliggande betänkande angivna modifieringar rörande speciellt jordbrukets tariffenhetsberäkning, till allmän användning icke endast på landsbygden utan även i de samhällen, där förutsättningar härför finnas.

Ett fullständigt förenhetligande av tarifferna och de i dem ingående delavgifterna är självfallet icke möjligt med hänsyn till de varierande kostnaderna för kraftens distribution inom olika delar av vårt land och olika företags verksamhetsområden. Det får emellertid betraktas såsom angeläget med en långt gående utjämning av kraftpriserna inom samhörande områden och det är elkraftutredningens förhoppning, att de rekommenderade tarifferna i den praktiska tillämpningen skola användas i enlighet med denna grundtanke.

Utvecklingen på kraftförsörjningens område går snabbt, vilket, i förening med de senare årens förhållanden även beträffande penningvärdet, är orsaken till att de år 1947 rekommenderade tarifferna nu måste revideras. Man bör även för framtiden räkna med en hög utvecklingstakt och därför med uppmärksamhet följa det skeende, som är av betydelse för bl. a. tarifferna för elektrisk energi.

Elkraftutredningen har för avsikt att, på samma sätt som skedde beträffande 1947 års tariffförslag, tillstålla samtliga distributionsföretag i landet en kort beskrivning av de reviderade standardtarifferna med hänvisning till föreliggande betänkande för dem, som önska taga närmare kännedom om motiveringar och kommentarer.

Särskilt yttrande av ledamoten Daniel Svensson bifogas.

Stockholm den 10 december 1955.

ERIK LINDEBERG

P H YNGVE PERSSON

EINAR SYLWAN

GUSTAF ZICKERMAN

/ Harald Wannheden

Särskilt yttrande av ledamoten Daniel Svensson

Det nya av Svenska Elverksföreningens tariffkommitté utarbetade förslaget till standardtariffer inrymmer betydande skärpningar särskilt av tariffenhetsberäkningen. Härigenom breddas basen beträffande utgående fasta garantiavgifter, vilket innebär att de nya tarifferna särskilt ansluta sig till bärigheten för distributörer i svagare bygder.

Detta kan komma att verka konserverande av här förekommande mindre och svagare enheter och sålunda motverka strävandena att sammanföra svagare och bärkraftigare enheter till större enheter. Den i elkraftutredningens huvudbetänkande åsyftade utjämningen mellan glesbygder och tätbygder kan härigenom motverkas och de tänkta rationaliseringsvinsterna kunna komma att äventyras.

Vidare synes den särskilda ställning, som distributörerna inneha, ej heller giva anledning till att basen för de fasta garantiavgifterna breddas i förhållande till 1947 års tariffer under den tid som rimligen kan tänkas föreligga innan Riksdagen hinner taga ställning till Elkraftutredningens i huvudbetänkande av 1954 framlagda förslag till åtgärder för en rationalisering av eldistributionen å landsbygden.

Elkraftutredningens synpunkter på det av Svenska elverksföreningens tariffkommitté framlagda förslaget till reviderade tariffer

När elkraftutredningen den 2 januari 1947 framlade sitt första betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft (SOU 1947:4) stod det klart för utredningen, att den fortskridande utvecklingen av hemmens, jordbrukets och övriga yrkens elektrifiering snabbt kunde medföra nya problemställningar på tariffområdet, särskilt vid fördelningen av de fasta kostnaderna, som ligger i tariffenhetsberäkningen och den på denna baserade bestämningen av anslutningsavgifter och årliga grundavgifter. Också den då verksamma tariffkommittén hade i sitt förslag av år 1946 på olika ställen anfört reservationer i dessa hänseenden. Även om det sålunda var uppenbart för såväl tariffkommittén som elkraftutredningen, att behov av revideringar skulle kunna uppstå förhållandevis snart, insåg man värdet av att nya, rationella och utvecklingsfrämjande tariffer snabbt blevo framlagda och började användas i största möjliga utsträckning. Utvecklingen har till fullo bekräftat riktigheten härav.

Elkraftutredningen fann också under sitt fortsatta arbete ganska snart vissa utvecklingstendenser, som krävde en översyn av standardtarifferna. Detta gällde i första hand en allt allmännare användning hos detaljförbrukarna av bruksföremål — för tvätt, uppvärmningsändamål av olika slag, hö- och halmbåsnings m. m. — med betydande anslutningseffekter och med därav följande krav på rikligare dimensionerade fördelningsanläggningar. Det framstod även som önskvärt, att på något sätt samordna de två av utredningen framlagda alternativen för beräkning av tariffenheter för andra yrken än jordbruk. Dessa hade nämligen visat sig leda till alltför skiljaktiga resultat och givit anledning till vissa motsättningar. Utredningen vill i anslutning härtill framhålla, att alternativet II i 1947 års tarifförslag angavs såsom ett försöksalternativ. Den fortskridande penningvärdesförsämringen slutligen krävde fastare regler för justering av de i tarifferna ingående avgiftselementen efter officiellt fastställda värden på kostnadsindex.

Det uppdrag rörande översyn och komplettering av 1947 års tariffer, som på elkraftutredningens begäran tilldelats Svenska elverksföreningens tariffkommitté, klargjordes närmare genom en elkraftutredningens skrivelse till föreningen av den 9 november 1951 jämte därtill fogad promemoria och kompletterades sedermera från elkraftutredningens sida med ytterligare synpunkter, dels genom

utredningens särskilda redogörelse för landsbygdens elkraftförsörjning (SOU 1953:13), dels också genom en till kommittén ungefär samtidigt överlämnad, kompletterande promemoria. Elkraftutredningen har dessutom under arbetets gång hållit nära förbindelse med såväl föreningen som tariffkommittén och har bl. a. varit representerad på dess sammanträden. Utredningen har därigenom haft fördelen såväl att successivt taga del av kommittéarbetet som även att delge kommittén de för tariffarbetet väsentligare synpunkter, vilka arbetet inom elkraftutredningen efterhand har lett fram till.

Elkraftutredningen har, såsom i den nu framlagda skrivelsen till departementschefen framhållits, icke funnit anledning närmare redogöra för de speciella problem rörande detaljdistribution av elektrisk kraft, vilka varit orsaken till att utredningen funnit det nödvändigt att låta verkställa en revidering av det år 1947 framlagda tarifförslaget. En överskådlig redogörelse härför återfinnes nämligen i det förslag till reviderade standardtariffer, som i januari 1955 framlagts av tariffkommittén. Såsom i skrivelsen till departementschefen också har framhållits, är elkraftutredningen i huvudsak enig med elverksföreningen och tariffkommittén rörande de framlagda förslagen, såväl till sak som till motivering. Vissa synpunkter beträffande beräkningen av tariffenheter i olika fall skola dock här framhållas, vilka föranleda en modifiering av tariffkommitténs förslag.

Elkraftutredningen anser i likhet med tariffkommittén, att de fasta kostnaderna för detaljdistributionen i princip skola så fördelas mellan de olika grupperna av förbrukare, att varje grupp får bära den del av kostnaderna, som betingas av gruppens anspråk ifråga om effekt och kraftkvalitet. Elkraftutredningen skulle med denna utgångspunkt icke ha funnit anledning till erinran mot det förslag till reviderade tariffer, som kommittén framlagt.

För att erhålla en skälig fördelning av kostnaderna mellan olika förbrukare har kommittén föreslagit en begränsning av den »fria effekten». Möjligheten att redan i enlighet med 1947 års tarifförslag tillämpa en »takregel» inom *jordbruket* har utnyttjats endast i begränsad omfattning. Om den av kommittén nu föreslagna takregeln konsekvent skulle börja tillämpas av distributörerna, skulle detta därför medföra en betydande ökning av tariffenhetstalen för speciellt de mindre och medelstora jordbruken (upp till 50 à 60 har).

Ehuru elkraftutredningen finner det klart att vid den utveckling, som effektanspråken överlag ha tagit sedan tariffenhetsnormen år 1947 utformades, och med den utveckling av distributionskostnaderna, som samtidigt ägt rum, en begränsning av den fria effekten är med hänsyn till landsbygdselektrifieringens sunda ekonomiska utveckling riktig och nödvändig, anser utredningen det dock riktigast att betrakta den föreslagna takregeln såsom en minimiregel (i fråga om den fria effektens storlek). En snävare beräkning av den fria effekten bör sålunda icke i något fall förekomma. För ett stort antal företag finnes däremot knappast anledning och kan det ej heller anses lämpligt att införa en begräns-

ningsregel med ett tak på denna förhållandevis låga nivå. Ett införande av begränsningsregeln skall nämligen icke i och för sig leda till en ökning av ett kraftföretags sammanlagda inkomst av kraftdistributionen. En större ökning av företagets totala tariffenhetsunderlag, som följer av att en snäv takregel införes där någon effektbegränsning tidigare ej funnits, måste därför leda till en justering av tariffens avgiftselement (grundavgiften). Det kan icke heller förbises, att de praktiska svårigheterna att införa en dylik, relativt snäv takregel inom ett företag, där man hittills icke tillämpat någon motsvarande begränsning, måste vara betydande.

Elkraftutredningen har under beaktande av föreliggande förhållanden kommit till det resultatet, att ett för normala förhållanden skäligt tak bör sättas till 10 hk+0,6 hk/har upp till 25 har samt 0,3 hk/har för överskjutande odlad areal, dock högst 50 hk per brukningsdel för den största motorn.

För att huvudsyftet med tariffstandardiseringen icke skall förfelas är det angeläget, att tariffenhetsberäkningen sker efter möjligast enhetliga principer och för likartade förbrukare inom olika företag lämnar samma antal tariffenheter. De olika genomsnittliga självkostnaderna inom olika företags distributionsområden få därigenom ta sig uttryck i olika storlek på grundavgiften. I skrivelsen till departementschefen i samband med överlämnandet av 1947 års förslag till standardtariffer har såsom en av de väsentligaste fördelarna med den nya normaltariffen också framhållits, att »den är utvecklingsbefrämjande och den möjliggör ett bedömande av prisnivån genom en enkel jämförelse mellan de grundavgifter, som de olika företagen tillämpa». En självklar förutsättning för att detta skall gälla är, att tariffenhetsberäkningen följer enhetliga normer. Mot denna bakgrund vill elkraftutredningen rekommendera, att företagen i samband med framtida taxejusteringar, betingade av den belastningsmässiga och ekonomiska utvecklingen, överlag inrikta sig på det högre taket.

Vad beträffar den av kommittén i särskild not å sid. 36 angivna modifikationen av kommitténs huvudförslag till tariffenhetsberäkning för *andra yrken* än jordbruk betraktar elkraftutredningen, med hänsyn till den i ekonomiskt avseende genomsnittligt tillfredsställande överensstämmelsen mellan huvudförslaget och modifikationen, det närmast såsom en intern debiteringsteknisk fråga för varje distributionsföretag, huruvida och när en övergång från den fullt kontinuerliga till den stegvisa beräkningen av tariffenheter skall ske.

Elkraftutredningen anser, att det skulle vara obilligt att i de fall, där distributören tidigare icke tillämpat någon begränsning av den fria effekten för bostäder eller jordbruk, nu i samband med en tariffrevision och kanske många år efter det att apparaten eller motorn anskaffats, avkräva abonnenten en anslutningsavgift för den del av effekten, som ligger över gränsen för den fria effekten.

Inom de distributionsområden, där man för *andra yrken* än jordbruk försöks-

vis infört det i 1947 års förslag intagna alternativet II, kan den föreslagna tariffrevisionen medföra en ökning av antalet tariffenheter. Elkraftutredningen anser, att även i sådana fall det är obilligt att nu, sedan installationen redan skett och driften anpassats därefter, avkräva abonnenten anslutningsavgift för ökningen i antalet tariffenheter.

Elkraftutredningen vill därför rekommendera, att nya eller »kompletterande» anslutningsavgifter ej avkrävas konsumenterna för det ökade antal tariffenheter, som efter tariffrevisionen kommer att åbelöpa redan nu befintliga anslutningar.

Elkraftutredningen vill slutligen understryka vikten av att tarifferna för den elektriska kraftförsörjningen i vårt land äro uppbyggda efter enhetliga principer och samtidigt så avvägda, att de medge en rationell och utvecklingsfrämjande användning av den elektriska energin.

11
The first part of the report is devoted to a general survey of the situation in the country. It is followed by a detailed analysis of the economic and social conditions. The report concludes with a number of recommendations for the government and the people.

The second part of the report is devoted to a detailed analysis of the economic and social conditions. It is followed by a number of recommendations for the government and the people. The report concludes with a number of recommendations for the government and the people.

The third part of the report is devoted to a detailed analysis of the economic and social conditions. It is followed by a number of recommendations for the government and the people. The report concludes with a number of recommendations for the government and the people.

The fourth part of the report is devoted to a detailed analysis of the economic and social conditions. It is followed by a number of recommendations for the government and the people. The report concludes with a number of recommendations for the government and the people.

The fifth part of the report is devoted to a detailed analysis of the economic and social conditions. It is followed by a number of recommendations for the government and the people. The report concludes with a number of recommendations for the government and the people.

The sixth part of the report is devoted to a detailed analysis of the economic and social conditions. It is followed by a number of recommendations for the government and the people. The report concludes with a number of recommendations for the government and the people.

Skrivelse från Svenska Elverksföreningens styrelse till Elkraftutredningen

Elkraftutredningen
Linnégatan 48 A
Stockholm

Svenska Elverksföreningens styrelse får härmed meddela, att utarbetandet av det förslag till viss revision av Elkraftutredningens standardtariffer av år 1947, som utredningen med skrivelse av den 9 november 1951 begärt av föreningen, nu slutförts. Förslaget till reviderade tariffer har formen av ett betänkande från den tariffkommitté med representanter för Vattenfallsstyrelsen, ett antal stora privata kraftföretag samt konsulterande ingenjörer, åt vilken föreningen beslöt överlämna ärendet för handläggning.

Styrelsen har efter att ha tagit del av kommitténs nu framlagda förslag, vilket i allt väsentligt bygger på 1947 års standardtariffer, funnit sig kunna ansluta sig till däri gjorda uttalanden och föreslagna ändringar. De viktigaste av dessa ändringar äro följande.

Vissa rekommendationer beträffande anslutningsavgiften göres i förslaget, vilka torde resultera i större enhetlighet utan att dock helt normera denna av kostnadsförhållandena i de individuella fallen starkt beroende avgift.

Problemet att ta hänsyn till anslutningen av stora bruksföremål med effekter överskridande vad man ansåg sig böra räkna med då 1947 års förslag uppgjordes har lösts på så sätt, att en viss fri effekt tilldelas varje bostadsabbonnent eller jordbruksabbonnent. Denna effekt, som är avpassad efter det på rumsantal och jordareal grundade te-talet för dessa abonnenter, kan disponeras utan extra grundavgifter. Överskrides den fria effekten, sker en höjning av abonnentens te-tal, vars storlek beror på det överskjutande effektbeloppet. På detta sätt kan hänsyn tagas till de ganska ojämna och ibland betydande effektbehov, som allt oftare visa sig uppkomma.

För yrkesabbonnenterna har framlagts ett förslag, som utgör en kompromiss mellan de tidigare s. k. alternativen I och II och i stort sett medför ett te-tal, som ligger mellan te-talen enligt dessa alternativ. Tariffenhetsbelastningen hos yrkesabbonnenterna har samtidigt något sänkts.

Kommittén har funnit det lämpligt föreslå (sid. 62 och 80 i bilagda korrektur¹) att företag, som redan tillämpa te-beräkning efter enbart ansluten effekt, kunna

¹ Sid. 70 och 85 i föreliggande betänkande.

tills vidare fortsätta därmed under förutsättning att tariffenhetssättningen lägges på samma genomsnittliga nivå, som kommitténs nya normförslag. Styrelsen kan för sin del tillstyrka detta som en övergångsbestämmelse men vill kraftigt understryka, att den nya te-beräkningsmetoden för yrkesabonnenterna måste anses vara och betecknas som normalmetoden. Denna bör användas av alla företag, som övergå till standardtariffen och även stå som ett mål, som metodiskt och utan alltför stor tidsutdräkt bör eftersträvas av de hittillsvarande användarna av något av de tidigare alternativen.

Föreningen är liksom vid föregående tillfälle beredd att överlämna trycksatsen till det av kommittén utarbetade betänkandet för användning i den publikation, varmed Elkraftutredningen tänker slutbehandla detta speciella spörsmål.

Stockholm den 11 februari 1955.

SVENSKA ELVERKSFÖRENINGEN

Styrelsen

CARL KLEMAN

Hugo Månsson

TARIFFER FÖR
DETALJDISTRIBUTION
AV ELEKTRISK ENERGI
PÅ LANDSBYGDEN

Förslag jämte motivering och kommentarer utarbetat av
Svenska Elverksföreningens kommitté för landsbygdstariffer
Ansluter sig till tidigare förslag enligt handling 5/1946
(huvudbilaga till SOU 1947:4).

ÅRSRAPPORT 1924

TARIFER FÖR
DETALJREKONSTRUKTION
AV ELEKTRISKA ENERGI
OCH VÄRMEANLÄGGNINGAR

Utgivet af Statistiska Centralbyrån
Stockholm 1924

Förhög jämta mönster af dokumenter i vänt på
Svenska Kyrkans församling för kyrkans arkiv
Anläses sig till tillkom för kyrkans handlingar
Husbyvägen 13, SÖD. 20. 17. 3.

INNEHÅLL

10	Skriver till Föreläsning om skiljaktiga åsikter
11	Förord till boken för svenska läroverk
12	Inledning
13	Kap. I. Axiom
14	A. Axiom
15	B. Axiom
16	C. Axiom
17	D. Axiom
18	Kap. II. Axiom för geometri
19	A. Axiom
20	B. Axiom
21	C. Axiom
22	Kap. III. Geometri
23	A. Axiom
24	B. Axiom
25	Kap. IV. Axiom
26	Axiom
27	Inledning
28	Axiom
29	Kap. I. Axiom
30	A. Axiom
31	B. Axiom
32	C. Axiom
33	D. Axiom
34	Kap. II. Axiom
35	A. Axiom
36	B. Axiom
37	C. Axiom
38	D. Axiom
39	Kap. III. Axiom
40	A. Axiom
41	B. Axiom
42	C. Axiom
43	D. Axiom
44	Kap. IV. Axiom
45	Axiom

Till Svenska Elverksföreningens styrelse

Svenska Elverksföreningens styrelse tillsatte år 1943 i samförstånd med Elkraftutredningen en kommitté med uppgift att undersöka möjligheterna att förenhetliga tarifferna för distribution av lågspänd elektrisk energi på landsbygden samt att i anslutning härtill utarbeta förslag till standardtariffer. Kommitténs arbete resulterade i att ett förslag till standardtariffer år 1946 överlämnades till styrelsen och av denna vidare-sändes till Elkraftutredningen. Förslaget publicerades i föreningens Handling 5/1946.

Elkraftutredningen upptog och rekommenderade de av kommittén föreslagna standardtarifferna med en del smärre justeringar samt med det principiella tillägget, att ett alternativt förslag till tariffenhetsberäkning för yrkeslokaler, baserat enbart på golvyta (alternativ II), rekommenderades att försöksvis prövas vid sidan av kommitténs förslag. Elkraftutredningens betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft, vari kommittéförslaget ingår som huvudbilaga, publicerades i Statens Offentliga Utredningar 1947: 4.

De nya tarifferna kommo mycket snart att tillämpas såväl av Statens Vattenfallsverk som av flertalet större privata distributionsföretag på landsbygden. Övergången till de nya tarifferna var ömsom frivillig och ömsom obligatorisk för abonnenterna. På grund av Elkraftutredningens rekommendation och det normerande inflytandet av nämnda företags tariffer ha sedermera standardtarifferna i allt större omfattning införts även av mindre, privata distributionsföretag och distributionsföreningar, vartill kommer att många landsbygdssamhällen och en del mindre tätorters elverk infört tarifferna. Om man härtill lägger de tariffer för städer och större samhällen, som av Elverksföreningen rekommenderades år 1948 och sedermera fått en betydande användning och som f. ö. i flera avseenden nära anknyta till Elkraftutredningens standardtariffer, kan man konstatera att normerade tariffer numera helt dominera

detaljdistributionen av elektrisk kraft i landet. Det kan även vara värt att nämna att likartade tariffer införts i grannländerna Danmark och Finland samt i Tyskland.

De erfarenheter, som vunnits under tariffernas tillämpning, äro följaktligen omfattande. De äro i huvudsak också goda. Landsbygdselektrifieringen har stimulerats. Hushålls- och jordbrukselektrifieringen har hastigt ökat och elkraften har över huvud taget kommit till mera allmän användning för olika ändamål. Tarifferna ha haft ett normerande inflytande i det avseendet att variationerna i prisnivå och tariff typer även i övrigt minskat. De ha också för Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström och för Statens Priskontrollnämnd kunnat tjäna som riktnorm och hjälpmedel för att i tvistiga fall bedöma prisläget och dess skälighet.

Ur kraftleverantörernas synpunkt har självfallet så småningom framkommit behov av vissa tillämpningsbestämmelser i skilda stycken, men även här har det genom samarbetet inom Elverksföreningens ram varit möjligt att upprätthålla en hög grad av standardisering. Genom rådgivning från Elverksföreningen har tillämpningspraxis ytterligare stabiliserats.

I några avseenden ha dock standardtarifferna icke visat sig helt tillfredsställande. Sålunda voro standardsystemets huvudtariffer, normaltariffen och komplementtarifferna, i motsats till särskilt förslaget s. k. småindustritariff icke indexreglerade. Genom penningvärdets fall och samtidigt rådande prisstopp kommo distributionsföretagen på grund härav successivt i ett allt besvärligare läge. Genom förhandlingar med Priskontrollnämnden kunde visserligen de värsta olägenheterna klaras av men behovet av en mera permanent form för prisreglering av tarifferna i någon form har kvarstått.

Normaltariffen var, som namnet anger, avsedd att vara en tariff för normala förhållanden och byggd på förutsättningar, som vid tillkomsten ansågos vara normala. Den avsåg däremot icke att utan vidare tillgodose speciella förhållanden eller sådana förhållanden, som på den tiden tarifförslaget framlades icke kunde förutses. Detta framgår av de reservationer, som på en del ställen ingå i 1946 års förslag. Sedan numera stora direktverkande värmeapparater börjat bli alltmer vanliga i hushållen, jordbruket och annorstädes och kostnaderna för deras anslutning stegrats, har den frågan blivit aktuell vad som på sin tid menades med vanliga hushållsbehov och vad som

fritt skulle få anslutas på de efter rumsantal, jordbruksareal och yrkeslokalernas golvyta beräknade tariffenhetstalen, samt hur de stora värmeapparaterna skola behandlas ur tariffsynpunkt.

Vidare kom erfarenheten att visa, att den av Elkraftutredningen såsom alternativ tariffenhetsnorm för yrkesabonnenternas motorer och apparater införda s. k. golvytenormen, alt. II, icke, såsom varit väntat eller avsett, ger i genomsnitt samma tariffenhetstal som den av kommittén föreslagna normen. Enär normerna divergera vid växande effektanslutning ha de för vissa yrkeskategorier kommit att ge olika prisnivå för den ifrågavarande abonnentgruppen inom företag med alt. I och företag med alt. II. Denna olikhet tilltar såväl genomsnittligen som för de enskilda abonnenterna vid växande specifik effektanslutning. Härigenom ha motsättningar och irritation uppstått när de båda alternativens tillämpningsområden geografiskt gränsa intill varandra. En hopjämkning av de båda normerna i prishänseende har därför blivit önskvärd och nödvändig.

Slutligen kan sägas, att normaliseringen av engångsavgifterna icke skett i samma takt som för tarifferna i övrigt och att ett önskemål om fastare linjer härvidlag gjort sig gällande.

Ovannämnda förhållanden ha även observerats av Elkraftutredningen, som i skrivelse till Svenska Elverksföreningen av den 9 november 1951 anför dels att den allmänna prisutvecklingen aktualiserat behovet av regler för anpassning av tarifferna efter varierande kostnadsindex, dels att hittills kunna erfarenheter vid tariffernas tillämpning synes påkalla vissa ändringar avseende särskilt klarare och mera enhetliga normer för uttagande av engångsavgift, dels att tariffenhetsberäkningen för motorer och andra förbrukningsapparater för yrkesabonnenter bör göras enhetlig. I skrivelsen anhåller Elkraftutredningen att standardtarifferna genom Elverksföreningens försorg skall bli föremål för översyn samt att därav föranledda förslag till ändringar i och tillägg till standardtarifferna så snart som möjligt skall delgivas Elkraftutredningen.

I en till skrivelsen fogad PM av den 3 november 1951 lämnas vissa ytterligare synpunkter på de aktuella problemen. Utöver de redan nämnda frågorna behandlas däri bl. a. även frågan om villkoren för anslutning av värmeapparater med stor effekt i hushållen.

Elkraftutredningens skrivelse ledde till att Elverksföreningens styrelse i december 1951 beslöt att uppdraga åt 1943 års kommitté att verkställa de utredningar och framlägga de förslag, vartill Elkraftutredningens skrivelse kunde föranleda. Kommitténs sammansättning ändrades härvid något på grund av under mellantiden inträdda personförändringar.

Kommittén upptog omedelbart sitt arbete och inledde det samma med att studera frågan om *tariffernas prisreglering*. Resultatet härav redovisades i en skrivelse till Elkraftutredningen av den 8 maj 1952. Samtidigt föranledde kommitténs arbetsresultat en framställning från Elverksföreningen till Statens Priskontrollnämnd om fixerad indexreglering av samtliga standardtariffer. I samband med behandlingen av denna framställning beslöt Priskontrollnämnden att upphäva priskontrollen i fråga om elkraftförsäljningen. Vid slutjusteringen av här föreliggande förslag ha vissa ändringar gentemot 1952 års förslag måst vidtagas med anledning av dels att nyutformade och något höjda engrostaxor införts av Vattenfallsstyrelsen från år 1955, dels att Socialstyrelsen från årsskiftet 1954/55 ej vidare kommer att beräkna tidigare serier av levnadskostnadsindex.

Kommittén har avvägt reglerna för prisregleringen i kapitel IV efter de nya råkrafttaxor, som gälla från år 1955. Då den höjning, som dessa nya taxor innebär, emellertid icke omedelbart utan först så småningom slår igenom i distributionsföretagens råkraftkostnader, har kommittén dock räknat med att detta icke skall föranleda en omedelbar allmän höjning av 1954 års pris i normaltariffen och dess komplement utan föreslår, att Elverksföreningen anger den tidpunkt, vid vilken det kan anses motiverat att göra en sådan allmän övergång. I kapitel I och II har sålunda för normaltariffen och dess komplement angivits avgifter, vilka överensstämmer med de år 1954 tillämpade och vilka tills vidare böra gälla. De i kapitel III angivna specialtarifferna anknyta vad själva prisregleringen beträffar till 1955 års nya engrostaxor men ha i fråga om prinsnivån i huvudsak bibehållits vid nuvarande nivå av skäl, som angivas i det följande.

Arbetet med *översynen och omarbetningen av normaltariffen* har varit mycket omfattande. Den allmänna uppbyggnaden av normaltariffen — bestående av dels engångsavgift, dels årlig abonnentavgift, årlig grundavgift samt energiavgift — har

dock icke ändrats, utan anpassning till utvecklingen har skett genom vissa kompletteringar och justeringar av tariffenhetsnormen.

Ifråga om bostäder och jordbruk innebär kommitténs förslag att beräkningen av det grundläggande tariffenhetstalet på basis av antalet bostadsrum och jordbruksarealens storlek är oförändrad, men som en nyhet tillkommer, att en precisering skett av den motor- och apparateffekt, *fri effekt*, som vid denna tariffenhetsberäkning fritt får anslutas, och att ytterligare tariffenheter skola utgå för överskjutande sådan anslutningseffekt.

Beträffande tariffenhetsnormen för övriga yrkesabonenter har konstaterats, att enig uppslutning kring någon av de existerande normerna ej är möjlig. Ett omfattande arbete har därför nedlagts på att åstadkomma sådana justeringar och kompletteringar av dessa normer att de kunna sammanföras till en enda. Det förslag, kommittén här framlägger, innebär såväl ifråga om genomsnittligt tariffenhetstal som ifråga om principiell uppbyggnad en kompromiss mellan de existerande alternativen I och II och har dessutom viss anknytning till det av Elverksföreningen för städer och större samhällen rekommenderade s. k. system b (SEF Handling 20/1948).

Vad beträffar denna anknytning till de olika nu existerande normerna vill kommittén framhålla följande.

I nyssnämnda för städerna rekommenderade system b baseras tariffenhetsberäkningen på golvytans storlek, varvid lokalerna indelas i ett antal klasser alltefter det för vederbörande yrkeskategori genomsnittligt förekommande specifika effektbehovet för sammanlagt belysning, motorer och övriga apparater. Vid Elkraftutredningens hittillsvarande alternativ I och II beräknas däremot tariffenheter för belysningen för sig och för kraft och värme för sig. Med hänsyn till att det specifika behovet av belysning å ena sidan och kraft och värme å den andra sidan som regel varierar oberoende av varandra samt till att kommittén ansett anknytningen företrädesvis böra ske till de sistnämnda alternativen föreslår kommittén i det nu framlagda förslaget skild tariffenhetsberäkning för belysning resp. för motorer och övriga apparater. För belysningen bibehålles härvid nuvarande beräkning praktiskt taget oförändrad. För motorer och apparater föreslås däremot i viss överensstämmelse med nämnda system b att tariffenhetsberäkningen sker dels efter lokalernas golvyta, dels efter den specifika an-

slutningseffekten, varvid lokalerna indelas i fyra klasser, *kraftklasser*, efter den specifika effekten per golvyteenhet. Anslutningseffekten uttryckes härvid i *anslutningsenheter* (ae), vilka överensstämmer med tariffenhetstalen i alternativ I med vissa siffermässiga justeringar. Klassningen för motorer och övriga apparater innebär i stort sett, att tariffenhetstalet baseras på golvytans storlek, så länge det gäller yrkeslokaler med liten eller medelstor specifik anslutningseffekt, medan tariffenhetstalet vid stor specifik anslutningseffekt beräknas på basis av anslutningen. Genom denna form vinnes bl. a. den fördelen, att tariffenhetstalen i stort följa effektanspråken utan att det därför ur debiteringssynpunkt erfordras kontinuerlig kontroll av apparatanslutningen i det stora flertalet fall.

Genom att den föreslagna klassningen för motorer och apparater skett så, att genomsnittet följer regeln 1 te/ae bör det enligt kommitténs mening icke vara något som hindrar, att företag, som så önska, såsom en likvärdig modifikation av den föreslagna nya normen beräkna tariffenhetstalet hos samtliga yrkesabbonnenter enbart efter den anslutna effekten med 1 te/ae.

Komplementtarifferna ha i huvudsak endast kompletterats med en anvisning om prisreglering på samma grunder som normaltariffen. I tidspärrtariffen har den förändringen gjorts att tariffenheter beräknas för all anslutningseffekt efter de grunder som anges i tariffenhetsnormen för normaltariffen.

I fråga om *specialtarifferna* har såsom ovan nämnts den förut s. k. småindustritariffen anpassats till de nya högspänningstaxorna så tillvida, att det hittillsvarande index tillägget inarbetats i tariffen och tariffen försetts med samma indexklausul, som de nya högspänningstarifferna. För att göra tariffen mera konkurrenskraftig har däremot någon egentlig höjning av dess prisnivå ej företagits. Namnet på tariffen har för undvikande av missförstånd om tillämpningen samtidigt ändrats till *effekttariff*, eftersom tariffen bör vara användbar ej endast för småindustri utan även för andra konsumenter, för vilka en övergång från den på tariffenheter grundade normaltariffen till en på uppmätt effekt grundad tariff kan bli möjlig.

I vägbelysningstariffen har viss justering företagits, så att den ansluter sig till den nya effekttariffen.

Tariffen för kvarnar och sågar, vilken varit avsedd för enkla bygdekvarnar och bygdesågar, har på grund av sitt begränsade och obetydliga användningsområde ansetts överflödigt och utslutits ur standardtarifferna. Detsamma gäller den s. k. *mel-lantariffen*.

Efter denna genomgång av tarifferna har frågan om *engångsavgifterna* (anslutningsavgifterna) behandlats. Kommitténs förslag härutinnan bygger i huvudsak på 1946 års kommittéförslag. Detta har emellertid kompletterats och preciserats i vissa hänseenden.

I sin skrivelse till Elverksföreningen begärde Elkraftutredningen även, att frågan om sättet för normaltariffens fortsatta införande inom kraftdistributionen skulle tas under övervägande. Härvidlag har kommittén varit av den meningen, att erfarenheterna av det hittills tillämpade *frivilliga införandet* varit så goda, att något skäl att föreslå andra vägar icke finnes.

Kommitténs yttrande har givits formen av en ny utskrift av hela förslaget till standardtariffer jämte kommentarer ifråga om de delar, där ändringar gentemot 1946 års tariffer föreslås. Förslaget ansluter sig i övrigt till 1946 års förslag och till de däri anförda motiveringarna.

När förslaget till reviderade och kompletterade tariffer nu överlämnas, vill kommittén betona, att den icke i sina förslag sökt ange principer för lösning av alla de tillämpningsproblem, som kunna uppkomma, utan tvärtom i någon mån utrensat dylika tillämpningsanvisningar. Det kan nämligen icke vara vare sig möjligt eller lämpligt att skriva normer för alla tänkbara fall, utan dessa frågor böra liksom hittills med gott resultat kunna hänskjutas till detaljbehandling under hand inom Elverksföreningens ram.

Kommitténs arbete har för Elkraftutredningen följts av dess kanslichef, dåvarande överdirektör Gösta Nilsson (t. o. m. 1952) respektive överingenjör H Wannheden (fr. o. m. 1953).

I kommittéarbetet har vidare deltagit byrådirektör A Weibull, Kungl. Vattenfallsstyrelsen, samt som sekreterare civilingenjörerna C Hagson och S Johansson, Svenska Elverksföreningen.

Kommitténs ordförande har varit direktör Torsten Staaf.

Överingenjör Carl-Eric Thorsén har inom kommittén efterträtt framlidne överingenjören Helmer Brodin, som deltog i

kommitténs arbete fram till våren 1954. Ingenjör Stig Svensson har i viss omfattning representerats av ingenjör Gust. Mattsson, Hammarforsens Kraft AB, Sundsvall.

Stockholm i januari 1955.

Torsten Staaf

Direktör
AB Skandinaviska Elverk

John Fletcher
Kraftverksdirektör
Uddeholms AB

Folke Forshed
Byrådirektör
Kungl. Vattenfallsstyrelsen

Yngve Hedin
Civilingenjör
Ingenjörfirman
Bergman & Co AB

Sven Hörsta
Distriktsingenjör
Statens Vattenfallsverk
Älvkarleby Kraftverk

Artur Moberg
Ingenjör
Örebro Läns Elektriska
Förening

John E Molin
Kraftverksdirektör
Statens Vattenfallsverk
Norrbottens Kraftverk

Hugo Månsson
Direktör
Svenska
Elverksföreningen

Carl Erik Olsson
Chefingenjör
Yngeredsfors Kraft AB

Arne Svensson
Civilingenjör
Sydsvenska Kraft AB

Stig Svenson
Ingenjör
Svenska Cellulosa AB

Carl-Eric Thorsén
Överingenjör
Mellersta och Norra Sveriges
Ångpanneförening

/ *Sune Johansson*
Carl Hagson

Förslag till tariffer för detaljdistribution av elektrisk energi på landsbygden

De i det följande föreslagna tarifferna äro avsedda att kunna tillämpas för all normal lågspänd detaljdistribution på landsbygden och i landsbygdssamhällen. Tillfälliga leveranser, säsongleveranser och andra leveranser under onormala betingelser få specialbehandlas från fall till fall.

I förslaget förutsättes att erforderliga anvisningar om detaljtillämpningen lämnas av Elverksföreningen och att nya sådana tillämpningsanvisningar successivt utarbetas.

Leverans av den elektriska energin sker, enligt strömleverantörens bedömande, med enfas- eller trefasanslutning vid fastställd *leveranspunkt*. Normalt fullgöres leveransen till en fastighet genom endast en servis. Erfordras flera leveranspunkter får särskild överenskommelse träffas härom.

Fastighetsägaren framdrager erforderliga ledningar från leveranspunkten till *mätpunkten* och anordnar på av leverantören godkänd plats mätartavla eller mätarskåp. Erforderlig mätare bekostas och underhålles av strömleverantören.

I kapitel I och II numeriskt angivna avgifter för normaltariffen och dess komplement förutsätta råkraftabonnemang enligt Vattenfallsstyrelsens år 1954 gällande normaltaxor eller därmed jämförliga råkraftkostnader samt normala distributionsförhållanden i övrigt. Övergång till den mot Vattenfallsstyrelsens nya råkrafttaxor av år 1955 svarande, i kapitel IV angivna prisskalan förutsättes ske efter rekommendation av Elverksföreningen i den mån dessa taxor slå igenom. Priserna i de i kapitel III angivna specialtarifferna äro avsedda att tillämpas även efter införandet av nämnda nya råkrafttaxor av år 1955.

Sker på grund av förändring av penningvärdet eller av annan orsak sådan förändring av ovannämnda kostnader att *allmän prisreglering* av tarifferna blir erforderlig bör sådär ske enhetligt efter rekommendation av Elverksföreningen enligt de grunder som närmare anges i kapitel IV.

I. NORMALTARIFF

A. Allmänt

Normaltariffen är avsedd för det övervägande antalet abonnenter, dvs. bostadsabbonenter, jordbruksabbonenter och övriga yrkesabbonenter. Tariffen medger att abonnentens installation kan utföras med gemensam uppmätning av all för normala ändamål förbrukad energi. För större eller speciella behov av elektrisk energi, för långtidsförbrukning, nattförbrukning o. d. kan normaltariffen utrustas med komplement av effektgräns- eller tidspårstyp enligt kapitel II eller ersättas av specialtariff enligt kapitel III.

Normaltariffen sammansättes av *engångsavgift* samt fortlöpande avgifter, här nedan kallade *strömvavgifter*, bestående av en årlig *abbonentavgift* per mätpunkt, en årlig *grundavgift* per tariffenhet (te) och en *energiavgift* per kilowattimme (kWh).

Anm. Normaltariffen är grundad på tariffenhetsberäkning. Uppstår vid större eller speciella leveranser eller av särskild orsak svårighet att tillfredsställa konstatera tariffenhetsunderlaget, hänvisas till effekttariffen i kap. III eller annan på mätning grundad tariff, som strömleverantören bestämmer.

B. Engångsavgift

1. Såsom bidrag till täckande av anläggningskostnaderna för distributionsanläggning inkl. friledningsservis erlägger abonnenten en engångsavgift (anslutningsavgift).
2. Engångsavgiften utgår normalt med visst belopp per te varvid antalet te beräknas enligt den under D angivna normen.
3. Engångsavgiftens storlek bestäms av strömleverantören med utgångspunkt från den *genomsnittliga* kostnaden per te för ifrågakommande utbyggnad av distributionsanläggningen, varvid medräknas även sådan anslutning, som kan förutses bli aktuell inom rimlig tid.
4. Engångsavgiften utgår med dels ett *grundbelopp*, dels vid dyrare elektrifieringar ett *tilläggsbelopp*.

Grundbeloppet bör normalt vara lika för strömleverantörens samtliga konsumenter och avpassas efter strömleverantörens genomsnittliga kostnad för hela distributionsområdet under hänsynstagande jämväl till den grundavgift som tillämpas.

Undantag förutsätts kunna ifrågakomma, t. ex. då distributionen i vissa väsentliga delar av strömleverantörens distributionsområde bedrivs under betingelser, som avsevärt avvika från genomsnittet. I större tätbebyggda samhällen kan sålunda

lägre eller intet grundbelopp ifrågakomma och i utpräglade glesbygdsområden ett högre sådant.

Anm. Av de större landsbygdsdistributörerna tillämpas för närvarande (januari 1955) en grundavgift av 9 à 10 kr/te och år och såsom engångsavgift ett grundbelopp för normala distributionsförhållanden av ca 50 kr/te.

Tilläggsbelopp bör uttagas i sådana fall, där anläggningskostnaden för den ifrågavarande elektrifieringen avsevärt överstiger den genomsnittskostnad, på vilken tillämpad grundavgift och engångsavgiftens grundbelopp baserats. Tilläggsbeloppets storlek bör normalt uppgå högst till det belopp, varmed anläggningskostnaden, minskad med ifrågakommande statsbidrag och övriga motsvarande bidrag, överstiger den s. k. nedre statsbidragsgränsen. Om anläggningskostnaden väsentligt överstiger den s. k. övre statsbidragsgränsen, kan dock större tilläggsbelopp ifrågakomma för att minska strömleverantörens bidrag till anläggningskostnaden som kompensation för de med en sådan elektrifiering förenade exceptionellt höga årskostnaderna för anläggningens skötsel och vidmakthållande. Storleken av sådant speciellt tilläggsbelopp får bestämmas på basis av räntabilitetsundersökning från fall till fall.

Anm. Nedre resp. övre statsbidragsgränsen ligger för närvarande (januari 1955) vid anläggningskostnaderna 150 kr/te resp. 375 kr/te.

5. Vid speciella förhållanden, t. ex. om en abonnent önskar eller om det eljest är erforderligt med kabelservis i nät, där friledningsservis är normalt, må skälig förhöjning av den eljest normala engångsavgiften göras.
6. Engångsavgift erlagges såväl i samband med nyanslutning till distributionsnätet av en fastighet eller anläggning som vid ökning av te-talet.
7. Engångsavgift kan i vissa fall ifrågakomma utan samband med ökat te-tal, nämligen när ett tidigare för endast belysning dimensionerat distributionsnät, inom vilket icke någon eller endast låg engångsavgift erlagts, utökas till väsentligt större överföringsförmåga. Övergång till nya tariffer bör däremot i och för sig icke föranleda uttagande av nya eller återbetalning av redan erlagda engångsavgifter. Icke heller bör övergång från enfas- till trefasleverans i och för sig föranleda uttagande av engångsavgift.
8. Engångsavgiften är i princip knuten till fastigheten eller anläggningen. Ombyte av ägare eller innehavare föranleder

ej att ny engångsavgift uttages försåvitt icke leveransen på grund av ombytet bortfallit under längre tid.

9. Engångsavgiften erlägges normalt kontant eller genom naturaprestationer och i övrigt på sätt som överenskommes mellan strömleverantören och abonnenten.

C. Strömavgifter

Abonentavgift per mätpunkt:

enfasanslutning	6 kr/år
trefasanslutning	12 kr/år
Grundavgift	g_n kr/te/år
Energiavgift	8 öre/kWh

Antalet tariffenheter (te) beräknas enligt bestämmelserna i punkt D.

Anm. 1. Avgifterna förutsätts kunna regleras enligt bestämmelserna i kap. IV.

Anm. 2. Grundavgiften g_n avväges så, att de sammanlagda abonnent-, energi- och grundavgifterna enligt normaltariffen tillsammans med intäkter från övriga tariffer täcka företagets totala årskostnader för distributionsrörelsen.

D. Tariffenhetsnorm

Antalet tariffenheter beräknas av strömleverantören. De för olika slag av utrymmen och anslutningsobjekt beräknade tariffenhetsalen adderas till ett antal tariffenheter för hela abonnemanget och avjämnas därefter till närmast liggande hela tal. Halv enhet jämnas uppåt.

För varje servisledning räknas minst 3 te.

a. Bostäder¹

För varje bostadslägenhet	1 te
» » bostadsrum	1 te

Det sålunda beräknade antalet tariffenheter medger anslutning i bostaden av belysning, ytterlampa vid förstuga och på gårdsplan, vanliga småapparater med en märkeffekt om högst 1 kW vardera, samt dessutom anslutning av större motorer och apparater intill en sammanlagd märkeffekt för dessa av 2 kW/lägenhet + 0,5 kW/te (*fria effekten*). För överskjutande effekt räknas 1 te/kW.

Vid tillämpning av bestämmelserna i föregående stycke gäller att 1 hk motoreffekt räknas som 1 kW,

¹ Tillägg, förordat av elkraftutredningen, se föreliggande betänkande sid. 11.

- att elspis i privathushåll inräknas i effekten med en sammanlagd effekt lika med hälften av märkeffekten,
- att om flera likartade förbrukningsapparater finnas av sådan art, att de normalt användas samtidigt, t. ex. vattenvärmare eller värmekaminer, räknas oavsett storleken hos varje apparat deras sammanlagda effekt.

Anm. 1. Om ett abonnemang omfattar flera bostadslägenheter, räknas 1 te för varje lägenhet jämte 1 te för varje rum. Permanent obebodda eller helt oelektrifierade lägenheter medräknas dock ej vid tariffenhetsberäkningen.

Anm. 2. Såsom rum räknas kök eller kokvrå samt varje normalt bostadsrum i lägenheten, oavsett om det är försett med elektrisk installation eller ej. Möblerbar hall räknas som rum. Biutrymmen såsom förstuga, garderob, skafferi, trappuppgång, vind, källare samt garage för privatbil medräknas ej vid tariffenhetsberäkningen. För särskilt stora rum kan förhöjt te-tal ifrågakomma.

Anm. 3. Utrymme som jämväl användes för yrkesutövning räknas som yrkeslokal, varvid te beräknas enligt punkt c.

Anm. 4. För belysning samt smärre motorer och apparater (se tarifftexten) i allmänna utrymmen såsom trappor, vindskontor, källare och tvättstuga i hyreshus, i vilka hyresgästerna äro anslutna enligt normaltariffen, räknas ej särskilda te.

För större motorer och apparater räknas te enligt punkt c.

Överföres emellertid, så som i en del fall förekommer, grundenheten per lägenhet från hyresgästen till abonnemanget för fastighetens allmänna utrymmen bör det sålunda till detta abonnemang överförda tariffenhetstalet berättiga till en fri effekt av 0,5 kW/te, dvs. i detta fall 0,5 kW/lägenhet.

b. Jordbruk¹

För *bostäder* vid jordbruket räknas tariffenheter och fri effekt enligt punkt a.

För *jordbruksrörelsen* räknas oavsett brukningsättet:

för de 2 första hektaren odlad jord 0 te/har

» överskjutande areal 0,5 te/har

Det sålunda för jordbruksrörelsen beräknade antalet tariffenheter medger anslutning av belysning i ekonomibyggnaderna och på gårdsplanen, motorer använda i normal utsträckning för gårdens behov, varvid märkeffekten hos den största motorn ej får överstiga 5 hk + 0,5 hk/har odlad jord (*fria effekten*), samt smärre värmeapparater om högst 1 kW vardera. För

¹ Tillägg, förordat av elkraftutredningen, se föreliggande betänkande sid. 9—10 samt sid. 11.

överskjutande motoreffekt räknas 1 te/hk. För värmeapparater större än 1 kW räknas 1 te/kW.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i föregående stycke gäller

- att om flera likartade förbrukningsapparater finnas av samma art, vilka normalt användas samtidigt, t. ex. vattenvärmare eller värmekaminer, räknas oavsett storleken hos varje apparat deras sammanlagda effekt, samt
- att för svetstransformatorer, elektrodpannor etc., vilka kunna befaras störa driften, om icke särskilda åtgärder vidtagas, speciella villkor förutsättas kunna ifrågakomma.

Anm. 1. All odlad jord medräknas, oavsett bruknings sätt och användning, således oberoende av om den odlade jorden är besädd, ligger i träda, vall eller betesvall.

Med odlad jord avses här vad som enligt 1952 års blankett för deklaration vid fastighetstaxering är hänförligt till punkterna

1. Åker (odlad mossjord inbegripen),
2. Tomt och trädgård samt
3. Kultiverad betesmark.

Anm. 2. För motoreffekt räknas endast största motorn under förutsättning att inga andra tyngre motorer samtidigt hållas i drift. Vid t. ex. tröskning skall den största anslutna motoreffekten bestämmas som det sammanlagda hk-talet för tröskverket och eventuellt samtidigt arbetande halmpress eller halmfläkt, bossfläkt o. d.

Anm. 3. För gårdar med gemensam tröskmotor inom ett transformatorområde räknas det fria hk-talet för varje gård för sig. För det eventuellt överskjutande hk-talet för tröskmotoreffekten tillägges för varje gård endast 0,5 te/hk.

Anm. 4. Den angivna tariffenhetsberäkningen är baserad på den förutsättningen att motorer och andra apparater ej medföra besvärande störningar på distributionen i övrigt.

Anm. 5. För till gården hörande lokaler, motorer m. m. avsedda för annan yrkesutövning än jordbruk räknas te enligt punkt c härnadan.

c. Andra yrken än jordbruk¹

För *bostäder* i anslutning till yrkeslokal räknas tariffenheter och fri effekt enligt punkt a.

För belysning, motorer och andra förbrukningsapparater i yrkeslokaler, vartill räknas hantverks- och verkstadslokaler, butiker, serveringslokaler, expeditjonslokaler, samlingslokaler, skolor, sjukhus och liknande, beräknas tariffenheter enligt nedan angivna grunder.

¹ Tillägg, förordat av elkraftutredningen, se föreliggande betänkande sid. 11.

För yrkeslokalers belysning räknas tariffenheter efter lokalernas art och storlek. Yrkeslokalerna indelas härvid i fyra *belysningsklasser*, allt efter deras normala specifika belysningsbehov. För varje lokal beräknas härefter te-talet efter golvytans storlek, tillhörande biutrymmen inberäknade.

Tariffenhetera beräknas enligt följande:

För lokaler tillhörande:

klass I	1 te för varje 5-tal m ²
klass II	1 te för varje 10-tal m ²
klass III	1 te för varje 20-tal m ²
klass IV	1 te för varje 40-tal m ²

Till klass III hänförs lokaler, som ha ungefär samma specifika belysningsbehov som vanliga bostadsrum. Till klass IV hänförs lokaler med mindre specifikt belysningsbehov och till klass II och I lokaler med större specifikt belysningsbehov.

Fördelningen på olika klasser enligt den angivna principen antydes av följande exempel. För lokaler ej nämnda bland exemplen få tariffenhetstalen bestämmas genom jämförelse med dessa.

Klass I: 1 te för varje 5-tal m²

Högklassiga butiker och frisersalonger; butikskiosker; ritrum; laboratorier; operationsrum, tandläkares behandlingsrum samt andra lokaler med särskilt högt specifikt belysningsbehov.

Klass II: 1 te för varje 10-tal m²

Vanliga butiker och frisersalonger; kommersiella serveringslokaler med tillhörande kök; expeditjonslokaler och kontor; mottagningsrum och behandlingsrum hos läkare samt väntrum hos läkare och tandläkare; biografer med normal drifttid.

Hantverks- och verkstadslokaler med högt specifikt belysningsbehov såsom för sömnad, textilarbeten, finmekanik, urmakeri, bokbinderi; fotoateljéer; strykinrättningar, mejerier; bagerier och charkuterier; tryckerier.

Anm. För belysningsapparater i fotoateljé, projektionsapparat i biograf o. d. beräknas särskilda tariffenheter enligt punkt 2. Biografer, vilka begagnas högst 2 à 3 dagar i veckan, samt verkstadslokaler med mindre specifikt belysningsbehov än de ovan angivna hänförs till klass III.

Klass III: 1 te för varje 20-tal m²

Hantverks- och verkstadslokaler med undantag av de under klass II nämnda och därmed jämförliga; gjuterier; hönserier; skolor, samlingslokaler; biografer med begränsad drifttid; sjukhuslokaler och vårdanstalter; bostadsutrymmen i hotell och pensionat; väntsalar, förråds- och lagerlokaler, vilka ofta besöks och belysas under normal arbetstid.

Anm. Biografer med normal drifttid hänförs till klass II. Lagerlokaler, som endast tillfälligt besöks och belysas samt samlingslokaler, som användas mera tillfälligtvis, hänförs till klass IV.

Klass IV: 1 te för varje 40-tal m²

Lagerlokaler och magasin av upplagskaraktär, som mera sällan besöks och belysas; samlingslokaler, som användas mera tillfälligtvis; garage endast använda för förvaring av bilar men ej som servicelokal eller verkstad; stallar vid åkerier och andra liknande lokaler.

Anm. Lagerlokaler, som ofta besöks och därför ha större belysningsbehov, hänförs till klass III.

Speciella yrkeslokaler

För belysning av speciella lokaler, vilka av olika skäl ej lämpligen genom jämförande av belysningsförhållanden kunna hänföras till någon av de ovan angivna klasserna, räknas 1 te per 100 W ansluten belysningseffekt.

Utomhusbelysning och ljusskylt

För utomhusbelysning och ljusskyltar räknas 1 te per 200 W (för neonskylt 1 te per 200 VA) ansluten effekt.

2. För motorer och andra förbrukningsapparater

Smärre motorer och apparater, som användas endast för lokalernas eget behov (dock ej lokaluppvärmning) t. ex. dammsugare, ventilationsfläktar och smärre motorer för värmeledningssystemet, och vilka ej utnyttjas i rörelsen, medräknas ej vid bestämmandet av tariffenheter enligt nedan.

För övriga motorer och förbrukningsapparater inkl. värmeapparater för lokaluppvärmning bestämmes antalet tariffenheter dels av yrkeslokalernas storlek mätt i m² golvyta och dels av arten och storleken av däri anslutna motorer, värmeappa-

rater och andra förbrukningsapparater mätt i *anslutningsenheter (ae)*.

Lokalernas fördelning på kraftklasser samt beräkningen av antalet tariffenheter framgår av tabell 1.¹

Beräkningen av antalet anslutningsenheter framgår av tabell 2.

Tabell 1. Fördelning på kraftklass samt beräkning av tariffenheter (te) för motorer och andra förbrukningsapparater.

För lokaler i kraftklass	r ä k n a s	Till kraftklassen föras lokaler med en anslutning av
a	1 te för varje 40-tal m ²	mer än 0 ae men högst 1,5 ae/40 m ²
b	1 te för varje 20-tal m ²	mer än 1,5 ae/40 m ² men högst 1,5 ae/20 m ²
c	1 te för varje 10-tal m ²	mer än 1,5 ae/20 m ² men högst 1,5 ae/10 m ²
d	1 te för varje ae	mer än 1,5 ae/10 m ²
För utomhus placerade motorer och apparater	1 te för varje ae	

Tabell 2. Antal anslutningsenheter (ae) för motorer och andra förbrukningsapparater.² (För samtliga objekt sker beräkningen efter märkeffekten.)

Anslutningsobjekt	Antal ae	
Elvärmeapparater	1 ae per kW	Se anm. 1
Motorer	1,5 ae per hk	Se anm. 2
Roterande svetsomformare	1,5 ae per hk	Se anm. 3
Laddningsanordningar	1,5 ae per kVA	Se anm. 3
Tekniska ljus- och bestrålningsapparater	1,5 ae per kVA	Se anm. 4
Svetstransformatorer	2 ae per kVA	Se anm. 5

¹ I kommitténs skrivelse till Svenska Elverksföreningens styrelse (sida 24) och i kommentarerna (sida 70 och 85) har angivits en modifierad form för beräkningen av antalet te för motorer och förbrukningsapparater enbart efter den anslutna effekten.

² För vissa smärre motorer och apparater räknas enligt första stycket i denna punkt ej anslutningsenheter eller tariffenheter.

Anm. 1. För större elvärmebehov, särskilt i form av ackumulerande apparater, hänvisas till komplement- eller specialtariffer.

Anm. 2. Vid beräkningen användes den märkeffekt, som motsvarar kontinuerlig drift.

Är motorn stämplad i avgiven effekt i kW räknas $1 \text{ kW} = 1,36 \text{ hk}$.

Anm. 3. Vid beräkningen användes den primära märkeffekten.

Anm. 4. Till denna grupp räknas belysningsapparater i fototeljé, tekniska bestrålningsapparater, röntgenapparater, biografmaskiner o. d.

Anm. 5. Vid beräkningen användes den primära märkeffekten. Erfordras med hänsyn till spänningsreglering och störningsrisk speciella anordningar inom distributionsanläggningen, kan förhöjda avgifter ifrågakomma.

II. KOMPLEMENT TILL NORMALTARIFFEN

A. Allmänt

För att möjliggöra långtidsuttagning eller uttagning under icke högbelastningstid av elektrisk energi för elvärme eller annat speciellt ändamål till ett lägre pris än vad normaltariffen medger kan denna förses med särskilda komplement av effektgräns- eller tidspärrtyp.

Normaltariffen med *effektgränskomplement* lämpar sig i de fall, då viss förbrukning uttages med jämn effekt under stor del av dygnet, t. ex. genom ständigt inkopplade värmeapparater och kylanläggningar. En effektgränsmätare ersätter den normala mätaren och uppmäter såväl den speciella som den normala förbrukningen.

Normaltariffen med *tidspärrkomplement* medger antingen långtidsinkoppling under hela dygnet eller inkoppling under viss begränsad del av dygnet av särskilda apparater. I de fall då inkoppling är tillåten endast viss del av dygnet spärras förbrukningen under övrig tid (högbelastningstid) av en tidsströmbrytare. Tidspärrkomplementet erfordrar extra mätare (enkel kWh-mätare) för den särskilda förbrukningen.

B. Effektgränskomplement

Normaltariffen med effektgränskomplement innebär, att avgiften för energi, uttagen under en viss effektgräns, sammansättes av en effektavgift för gränseffekten och en låg energiavgift, vilka tillsammans vid lång utnyttjningstid kunna leda till lägre avgift än normaltariffens energiavgift. I övrigt gäller normaltariffen oförändrad.

Uppmätning av energiförbrukningen sker med en effektgränsmätare, vars mätverk registrerar dels totalförbrukningen, dels förbrukningen över effektgränsen. Effektgränsen inställes i allmänhet på ett värde lika med eller nära lika med effekten hos den eller de långtidsanslutna apparaterna (botteneffekten).

Normaltariffen med effektgränskomplement sammansättes av följande avgifter:

Abonnentavgift:

enfasanslutning	18 kr/år
trefasanslutning	24 kr/år
Grundavgift enligt normaltariffen	g_n kr/te/år
Effektavgift för botten effekt	100 kr/kW/år

Energiavgift:

över effektgränsen	8 öre/kWh
under effektgränsen	4 öre/kWh

Anm. 1. Avgifterna förutsätts kunna regleras enligt bestämmelserna i kap. IV.

Anm. 2. Tillåtna abonnemang kunna normalt vara 300, 400, 500, 600, 800, 1 000, 1 200, 1 500 W och därutöver steg om 500 W. Minsta tillåtna abonnemang begränsas dock av den erforderliga mätarstorleken. Höjning av abonnemang må ske i samband med varje mätaravläsning men sänkning endast vid den avläsning som infaller vid eller närmast ett årsskifte.

C. Tidspärrkomplement

Normaltariffen med tidspärrkomplement innebär att avgiften för energi, uttagen genom vissa särskilda förbrukningsapparater, sammansättes av en effektavgift per kW för apparaternas märkeffekt och en låg energiavgift, vilka tillsammans vid hög utnyttjning för dessa apparater kunna leda till lägre avgift än normaltariffens energiavgift. Effektavgiften är lägre ju kortare del av dygnet den tillåtna uttagningsperioden omfattar. Begränsas uttagningstiden till 8 timmar bortfaller effektavgiften helt. I övrigt gäller normaltariffen oförändrad.

Uppmätning av energiförbrukningen sker dels med huvudmätare för uttagningen enligt normaltariffen, dels med särskild mätare för tidspärrabonnemanget. Denna senare mätare kan antingen kopplas som sidomätare parallellt med huvudmätaren eller såsom undermätare efter denna. I det senare fallet erhålles den energimängd, som skall debiteras efter normaltariffen som skillnaden mellan de av de båda mätarna angivna energimängderna.

Om förbrukningen är spärrad viss del av dygnet tillkommer ett omkopplingsur, som bekostas av strömleverantören.

Tiderna för in- och urkoppling av apparaterna bestämmas och inställas av strömleverantören.

Normaltariffen med tidspärrkomplement sammansättes av följande avgifter:

Abonentavgift:

enfasanslutning	18 kr/år
trefasanslutning	24 kr/år
Grundavgift enligt normaltariffen	g_n kr/te/år

Effektavgift för tidspärrkomplementet:

energin tillgänglig 24 timmar/dygn	80 kr/kW/år
energin tillgänglig 16 timmar/dygn	25 kr/kW/år
energin tillgänglig 8 timmar/dygn	0 kr/kW/år

Energivgift:

enligt normaltariffen	8 öre/kWh
för tidspärrkomplementet	4 öre/kWh

Anm. 1. Avgifterna förutsätts kunna regleras enligt bestämmelserna i kap. IV.

Anm. 2. Effektavgiften för tidspärrkomplementet utgår efter totala märkeffekten hos de anslutna apparaterna. Vid tariffenhetsberäkning medräknas dessa apparater, vid 24 timmars inkopplingstid med hela märkeffekten, vid 16 och 8 timmars inkopplingsstid med endast halva märkeffekten.

Anm. 3. Abonnemang enligt denna tariff får ske endast efter strömleverantörens medgivande i varje särskilt fall.

Anm. 4. Erfordras mellanrelä eller kontaktor för omkopplingen bekostas dessa av abonnenten.

III. SPECIALTARIFFER

A. Effekttariff

Tariffen är närmast avsedd för småindustri men kan användas även för andra ändamål. Det förutsättes att avtal träffas mellan strömleverantören och abonnenten om storleken av den abonnerade effekten.

Tariffen förutsätter att abonnenten vid nyanslutning och vid utvidgningar lämnar skäligt bidrag till strömleverantörens kostnader för distributionsanläggningen.

Effekttariffen sammansättes av följande avgifter:

Fast avgift	150 kr/år
Effektavgift	70 kr/kW/år

Energiavgift:

för de första 1 000 kWh/kW/år	9 öre/kWh
för övrig förbrukning	5 öre/kWh

Effektavgift utgår för medelvärdet av de fyra högsta månadsavläsningarna på kvartstimmes maximimätare, dock för minst 80 % av abonnerad effekt.

Därest Socialstyrelsens konsumentprisindex överstiger 135 utgår för varje hel överskjutande enhet ett tillägg av 0,5 % på de totala avgifterna enligt tariffen.

Anm. 1. För uttag av aktiv effekt utöver abonnerad effekt och reaktiv effekt utöver 75 % av debiterad aktiv effekt kan extra avgift ifrågakomma.

Anm. 2. Tariffen kan även skrivas som två alternativa, valfria effekttariffer enligt följande:

150 kr/år + 70 kr/kW/år + 9 öre/kWh.
150 kr/år + 110 kr/kW/år + 5 öre/kWh.

Den förstnämnda är lämplig när energiuttaget med visshet beräknas bli mindre än 1 000 kWh/kW/år, den senare när uttagningen blir större än detta belopp.

B. Vägbelysningstariff

Allmänt

Det förutsättes att strömleverantören eller av denne godkänd installatör ombesörjer gatubelysningsanläggningens byggande, medan abonnenten (samhället, fastighetsägareförening,

belysningsförening) bestrider kostnaderna härför. Eventuella utvidgningar av anläggningen byggas och bekostas på samma sätt.

Strömmen uttages från strömleverantörens lågspänningsnät över servislådor, som bekostas av abonnenten. Erforderliga omkopplingsur uppsätts och bekostas av strömleverantören.

Lampornas in- och urkoppling verkställas medelst ett omkopplingsur, som bekostas av strömleverantören. Erfordras mellanrelä eller kontaktor för omkopplingen, bekostas dessa av abonnenten.

Anläggningen skall ägas av strömleverantören, såvida ej annat avtal träffats. Strömleverantören ombesörjer anläggningens skötsel och vidmakthållande och uppbär ersättning härför av abonnenten.

Strömavgifter

Tariffen sammansättes av följande avgifter:

Fast avgift 24 kr/omkopplingsur/år

Effektavgift 110 kr/kW/år

Energiavgift

för de första 2 000

kWh/kW/år 5 öre/kWh

för övrig förbrukning 4 öre/kWh.

Därest Socialstyrelsens konsumentprisindex överstiger 135 utgår för varje hel överskjutande enhet ett tillägg av 0,5 % på de totala avgifterna enligt tariffen.

Effektavgift utgår efter totala märkeffekten hos de anslutna apparaterna.

Energiförbrukningen uppmätes normalt icke utan beräknas som produkten av ansluten total märkeffekt och brinntid.

Anm. 1. För uttag av aktiv effekt utöver abonnerad effekt och reaktiv effekt utöver 75 % av debiterad aktiv effekt kan extra avgift ifrågakomma.

I efterföljande tabell anges de årliga strömavgifterna, exkl. fast avgift, vid olika brinntider och lampstorlekar. Avgifterna gälla exkl. indextillägg.

Lampstorlek i watt ¹⁾	Kvällsbelysning ca 1 500 timmar per år kr/år	Kvälls- och morgonbelysning ca 1 900 timmar per år kr/år	Hel nattbelysning ca 3 700 timmar per år kr/år
60	11	12	17
75	14	15	21
100	19	21	28
150	28	31	42
200	37	41	56
300	56	62	84

Avgifter för underhåll och skötsel

Kostnaderna för lampor samt för anläggningens skötsel och vidmakthållande debiteras abonnenten särskilt i löpande räkning. Eventuellt kan dock även dessa avgifter utgå som årliga ackordsavgifter per lampa av viss storlek, vilka beräknas efter överenskommelse i varje särskilt fall.

¹ Här avses bruttoeffekt. Vid t. ex. lysrör medräknas sålunda även effekt för tändare och reaktor och den reaktiva effekten förutsättes utgöra högst 75 % av den aktiva.

Beträffande grundavgiften i normaltariffen gäller oavsett indexnivån att den avväges så, att de sammanlagda abonnent-, energi- och grundavgifterna enligt normaltariffen tillsammans med intäkter från övriga tariffer täcka företagets totala årskostnader för distributionsrörelsen.

Motivering och kommentarer

Kommitténs nya förslag till standardtariffer överensstämmer i princip med förslaget av år 1946 och utgör en överarbetning och komplettering av detta. Kärnan i förslaget är som förut normaltariffen. Till denna ansluter sig som förut effektgräns- och tidspärrkomplementen samt två specialtariffer, effekttariffen och vägbelysningstariffen. Kvarn- och sågtariffen av år 1946 har uteslutits ur standardtarifferna, likaså mellantariffen av år 1946.

Normaltariffen är till sin allmänna uppbyggnad i princip oförändrad. Den är fortfarande sammansatt av engångsavgift samt av fortlöpande strömvavgifter, bestående av abonnentavgift, grundavgift per te och energiavgift per kWh, men kommittén föreslår viss komplettering och justering av densamma. Ändringarna avse i huvudsak viss normalisering av reglerna för uttagande av engångsavgift, införande av regler för prisreglering vid förändring av penningvärdet och det allmänna kostnadsläget samt en överarbetning av tariffenhetsnormen för bättre anpassning till utvecklingen av abonnenternas anspråk på anslutning av tidigare ej förutsedda stora apparat-effekter och till strömleverantörens ekonomiska möjligheter att utbygga ledningsnäten för tillgodoseende av de ökade anspråken. De förut ekonomiskt divergerande tariffenhetsnormerna alt. I och II för andra yrken än jordbruk ha överarbetats och sammanförts till en norm.

Komplementtarifferna ha försetts med motsvarande prisregleringsklausul som normaltariffen. Tidspärrtariffen har blivit föremål för viss justering.

Specialtarifferna, vilka redan från början varit försedda med prisregleringsklausul baserad på levnadskostnadsindex, ha blivit föremål för revision i fråga om prisregleringsklausulen, som nu anslutits till Socialstyrelsens nya konsumentprisindex, samt viss justering i övrigt.

INGRESSEN

I *ingressen* till förslaget har införts begreppen *leveranspunkt* och *mätpunkt*. Genom införandet av begreppet *leveranspunkt* i kraftavtal resp. tariff eller allmänna leveransbestämmelser (reglemente) avses att bestämma den punkt emellan distributionsnätet och abonnentinstallationen vid vilken strömleverantörens ansvar upphör och abonnentens resp. installatörens tar vid. Begreppet *mätpunkt* avser att ange den punkt i abonnentinstallationen i vilken mätaren skall inkopplas.

I. NORMALTARIFFEN

A. Allmänt

I ett nytt stycke under denna rubrik framhålles att normaltariffen är baserad på tariffenheter och följaktligen på förut-sättningen att tariffenhetsunderlaget kan tillfredsställande bestämmas. Eftersom antalet tariffenheter i det nya förslaget i större utsträckning än förut bestämmas av anslutningseffekternas storlek lägges ökad vikt på att strömleverantören hålles underrättad om tillkomsten av sådana lokaler, arealer och anslutningsobjekt, som föranleda nya tariffenheter.

Kommittén har därför kompletterat texten med förbehållet att, därest vid större eller speciella leveranser eller av särskild orsak svårighet uppstår att tillfredsställande konstatera tariffenhetsunderlaget, strömleverantören skall kunna hänvisa abonnenten till effekttariffen, kap. III A, eller till annan skälig tariff baserad på avräkning av hela avgiften efter mätare.

B. Engångsavgiften

a. Problemställning

I sitt förslag till tariffer för detaljdistribution av elektrisk energi på landsbygden — SEF Handling 5/1946 och huvudbilaga till SOU 1947:4 — anför Svenska Elverksföreningens förra kommitté för landsbygdstariffer såväl i förslaget som i kommentarerna till detsamma vissa grundläggande synpunkter på engångsavgifterna.

Sålunda anföres att engångsavgiften utgör ett bidrag till täckande av anläggningskostnaderna för distributionsanläggningen inklusive normal servisledning och utgår med visst belopp per tariffenhet. Vidare sägs att engångsavgift bör utgå såväl vid nyanslutning som vid utvidgning av en anläggning, att engångsavgiftens storlek bör principiellt bestämmas av de genomsnittliga kostnaderna för utbyggnad av distributionsanläggningen, varvid genomsnittet beräknas för så stort område som möjligt, att vid speciellt hög anläggningskostnad skälig förhöjning av den normala avgiften må göras och att vid anslutning av ny abonnent inom redan elektrifierat område samma engångsavgift per tariffenhet bör utgå, som erlagts av de tidigare abonnenterna, dock med hänsyn tagen till väsentligt ändrad prisnivå.

I sina kommentarer till kommittéförslaget anför Elkraftutredningen (i SOU 1947: 4) efter en översikt av de aktuella förhållandena, att det vore önskvärt med en relativt måttlig och för helt distributionsområde gemensam engångsavgift. Vidare säges: »Normaltariffens införande medför ett förenhetligande så tillvida, att engångsavgiften beräknas per normaltariffenhet och redan detta utgör ett stort framsteg, även om för många små ännu ej konsoliderade företag en utjämning av engångsavgiftens belopp måste anstå.»

I sin skrivelse till Elverksföreningen av den 9 november 1951 framhåller Elkraftutredningen, att de hittills vunna erfarenheterna vid tariffernas tillämpning påkalla vissa ändringar, avseende särskilt klarare och mera enhetliga normer för uttagande av engångsavgift. I till skrivelsen fogad PM av den 3 november 1951 utvecklas denna synpunkt närmare.

Senare har Elkraftutredningen även i PM av den 12 januari 1953 anfört vissa synpunkter på engångsavgifterna. Häri säges inledningsvis bl. a. att förenhetligandet av anslutningsavgifterna inom förhållandevis stora områden icke fortskridit i den takt utredningen hade väntat sig. Vidare utvecklas närmare frågan om de s. k. förstärkningsavgifterna och övergångsavgifterna samt frågan om nya anslutningsavgifter vid övertagande och upprustning av ett distributionsnät.

Svenska Elverksföreningen har vid flera tillfällen och i olika sammanhang haft frågan om engångsavgifterna uppe till diskussion. Bl. a. har undersökts vilka avgifter, som tillämpas inom olika företag samt praxis beträffande avgifternas uttagande.

Med utgångspunkt från föreliggande material och mot bakgrunden av den erfarenhet från den praktiska tillämpningen, som finnes representerad inom kommittén, har frågan om engångsavgifterna nu ingående diskuterats. Framförallt har uppmärksamheten ägnats möjligheterna att i större utsträckning standardisera engångsavgifternas grundbelopp samt frågan om avgifternas storlek vid speciellt höga anläggningskostnader. Kommittén har även uppmärksammat frågan om för vilka grupper av företag med avseende på storlek och organisationsform man kunde tänka sig att föreslå tillämpningsbestämmelser. Även i övrigt ha de av Elkraftutredningen särskilt nämnda frågorna blivit föremål för behandling och kommittén lämnar nedan vissa kommentarer till sitt förslag.

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Kommitténs förslag innebär i stort sett ett fasthållande vid de principer, som den tidigare kommittén i sitt förslag av år 1946 rekommenderade. Ett fullständigt förenhetligande av engångsavgifternas storlek har kommittén icke ansett sig böra föreslå, med hänsyn till att ett sådant icke torde vara praktiskt genomförbart.

Kommittén anser dock viktigt, att engångsavgifterna beräknas på enhetlig grund och föreslår, att de normalt beräknas per tariffenhet. Engångsavgiften per tariffenhet skall härvid utgå med dels ett av strömleverantören bestämt *grundbelopp*, vilket i största möjliga utsträckning bör vara lika för strömleverantörens samtliga konsumenter, och dels ett *tilläggsbelopp* för speciellt dyrbara elektrifieringar.

För engångsavgiftens beräkning i vissa specialfall anges principiella riktlinjer.

c. Kommentarer

Till vissa av punkterna i tarifftexten om engångsavgifter lämnas här några kommentarer.

2. Elkraftutredningen har framhållit som önskvärt att ett längre gående förenhetligande av anslutningsavgifterna komme till stånd. Ett motiv härför skulle vara, att bättre överskådlighet och jämförbarhet mellan olika företags tariffer då erhöles. Kommittén delar uppfattningen om önskvärdheten av en sådan utformning av anslutnings- och leveransvillkoren att nämnda jämförbarhet erhålles. Detta kan emellertid ernås utan att därför engångsavgiften behöver hållas lika för alla företag — vilket kommittén enligt nedan finner praktiskt genomförbart — om engångsavgiften beräknas efter samma grunder som tariffens grundavgift, dvs. per tariffenhet. En sådan engångsavgift per tariffenhet kan nämligen lätt evalveras till en årlig grundavgift per tariffenhet. Enär det bör förutsättas att distributionsföretagen tillämpa sådan avgiftsberäkning, att uttagande av engångsavgiften icke skall behöva upprepas i framtiden, kan evalveringen ske helt enkelt genom att man räknar med ränta på anslutningsavgiften per tariffenhet och adderar räntebeloppet till grundavgiften per tariffenhet. Det må dessutom framhållas, att beräkningen av anslutningsavgiften per tariffenhet i och för sig innebär en utjämning abonnenterna emellan och detta förhållande kommer att allt

mera accentueras, om utvecklingen i enlighet med Elkraftutredningens förhoppningar går mot större och bärkraftigare distributionsföretag.

Av dessa skäl har kommittén funnit det angeläget understryka betydelsen av att där normaltariiffen tillämpas även engångsavgiften baseras på tariiffenheten.

3. Utvecklingen visar, att det föreligger en strävan hos olika företag att hålla ungefär samma grundavgift i normaltariiffen. Detta förhållande har medfört en tendens att, när anläggningskostnaden per te är hög, överföra vissa kostnader, som borde täckas med grundavgiften, till engångsavgift. Elkraftutredningen har observerat detta och framhåller att man i stället borde sträva mot en längre gående standardisering av engångsavgifterna och låta skillnaden i distributionskostnaderna kompenseras genom olika grundavgifter så som varit avsett. Kommittén finner i likhet med Elkraftutredningen att grundavgiften bör variera och anpassas efter distributionskostnaderna men vill samtidigt framhålla som sin uppfattning, att tendensen mot standardiserade grundavgifter, vilken drivits fram inte minst från abonnenternas sida, knappast torde gå att helt hejda.

Det må vidare framhållas att anslutningsavgifterna bl. a. äro avsedda som bidrag till distributionsanläggningarnas finansiering. Vid de finansieringssvårigheter, som nu råda, inte minst svårigheten att erhålla lån, torde det inte vara välbetänkt att utesluta möjligheten att anpassa anslutningsavgifterna till de verkliga utbyggnadskostnaderna.

Kommittén anser på grund av dessa förhållanden, att ett förenhetligande av anslutningsavgifterna måste bedrivas med försiktighet och tills vidare inskränkas till varje företag för sig.

Även inom ett givet större företag, som omfattar distributionsområden av skiftande karaktär, anser kommittén att en enhetlig anslutningsavgift ofta kan vara mindre lämplig. En fullständig kostnadsutjämning mellan glesbygder och tätbefolkade jordbruksområden och mindre samhällen är icke tänkbar, om man skall kunna bedriva distributionen i hittillsvarande former. En sådan politik torde leda till utbrytning av tätorterna och söndersprängning av de större distributionsenheterna, med åtföljande allmän fördyring av landsbygdselektrifieringen, särskilt påtaglig inom glesbygdsmråden, dvs. en utveckling i motsatt riktning mot den av Elkraftutredningen

önskade. Man kan även fästa uppmärksamheten på att normaltarifferna, som ursprungligen avsetts för landsbygdsdistributionen, av Elkraftutredningen rekommenderats generellt och även kommit till stor användning inom samhällen och till och med inom relativt stora städer. I de senare är en anslutningsavgift i vedertagen betydelse helt otänkbar och man kan då ifrågasätta, om en skarp gränsdragning mellan stad och landsbygd erbjuder några större fördelar gentemot en mjukare övergång.

Kommittén vill dock rekommendera att anslutningsavgiften hålles enhetlig inom likartad bygd inom så stora områden som med hänsyn till ovan anförda omständigheter är möjligt.

4. Kommittén har ställts inför frågan hur stor anslutningskostnaden i det enskilda fallet borde få vara för att den allmänna utjämnade anslutningsavgiftens grundbelopp skall gälla. Det har därvid ansetts naturligt att knyta an till de gränser, som av Elektrifieringsberedningen tillämpas vid statsbidrags lämnande. Beredningen har därvid uppenbarligen avsett att den *nedre statsbidragsgränsen*, vilken anslutningskostnaden måste överstiga för att bidrag skall utgå i tillämpliga fall, representerar övre gränsen för »normal» anslutningskostnad. Kommittén har då ansett det naturligt, att man begär ytterligare bidrag av abonnenterna, när denna gräns överskrides i den mån ej överstigande kostnad täckes av statsbidrag eller annat bidrag. Om anslutningskostnaden väsentligt överstiger även den normala *övre statsbidragsgränsen*, som av Elberedningen tydligen anses ungefärligen svara mot gränsen för »rimliga» elektrifieringskostnader, måste man ta under övervägande, om elektrifiering överhuvudtaget bör ifrågakomma. Därest den genomsnittliga anläggningskostnaden för nyanläggningen väsentligt överstiger den övre statsbidragsgränsen och elektrifieringen likväl anses böra komma till stånd bör engångsavgifterna kunna beräknas efter räntabilitetskalkyl i varje särskilt fall.

Kommittén finner, att man ej bör motsätta sig utförandet av speciellt dyrbara elektrifieringar, blott dessa kan ske på för distributören rimliga villkor.

Det mest besvärande momentet är härvidlag icke i första hand de höga anläggningskostnaderna utan fastmer de medföljande höga årskostnaderna för anläggningens underhåll etc. Dessa anläggningar komma att gå med förlust och det är

därför naturligt, om strömleverantören tvekar att engagera sig för dem och därmed kanske så småningom bliva tvungen att höja avgifterna i detaljtariifferna. Det är i sådana fall starkt motiverat, att andra eventuella intressenter i elektrifieringen — t. ex. kommunen, skogsbolagen, fiskeriintresset — bidra till kostnadernas täckande såsom ett uttryck för att ifrågavarande glesbygd bör utvecklingsstödjas.

I sådana fall där anläggningskostnaden överstiger övre statsbidragsgränsen eller i vart fall betydligt överstiger denna, anser sålunda kommittén att strömleverantörens eget bidrag måste successivt minska när nämnda gräns mer och mer överskrides och så småningom bortfalla, allt efter kalkyl i varje särskilt fall.

6. Det är nödvändigt att vid elektrifiering av ett område tillämpa sådana regler, att abonnenten ej frestas uppskjuta elektrifiering i förhoppning om lägre avgifter framdeles. I motsatt fall skulle icke blott landsbygdselektrifieringens slutförande fördröjas utan tidigare abonnenter skulle även anse sig i hög grad orättvist behandlade samtidigt som kostnaderna för distributören bleve större och planeringen försvårades.

Vid anslutning av ny abonnent inom redan elektrifierat område bör denne icke åtnjuta förmånligare villkor än tidigare anslutna abonnenter inom området.

I dessa sammanhang kan det även vara skäl framhålla, att strömleverantören enligt kommitténs uppfattning vid beräkningen av anslutningsavgiften för ett nytt område bör medräkna även sådan anslutning, som ej är omedelbart förestående men som kan förutses inom rimlig framtid. Den icke räntebärande överdimensionering av nätet, som detta kan leda till temporärt, och den mindre inkomst av anslutningsavgifter i första elektrifieringsomgången, som erhålles, torde som regel väl motvägas av att utbyggnaden av nätet blir rationellare och anslutningsvillkoren måttligare till allmän båtнад för elektrifieringen.

När det gäller nytillkommande tariffenheter hos en redan ansluten abonnent är frågeställningen väsentligen densamma som för nya abonnenter inom ett elektrifierat område.

För tillkommande tariffenheter bör normalt utgå anslutningsavgift efter samma grunder som för tidigare anslutning, såvida denna beräknats på basis av tariffenhetstalet, och i annat fall på motsvarande sätt som för nya abonnenter.

Från abonnenternas sida har någon gång gjorts gällande, att anslutningsavgiften för sådana tillkommande tariffenheter borde motsvaras av en återbetalning vid minskat antal tariffenheter. Detta faller emellertid redan på det faktum, att de tillkommande tariffenheter förr eller senare kräva förstärkningar i nätet, medan minskade krav på överföringsförmåga inom ett befintligt nät icke medför kostnadsminskningar i annan mån än den ledigblivna överföringskapaciteten kan utnyttjas för andra ändamål; ett förhållande som strömleverantören dock icke med säkerhet kan räkna med. Det finns dock i vissa fall skäl att uttaga anslutningsavgifter för tillkommande tariffenheter med viss försiktighet. Detta gäller t. ex. vid ändringar av provisorisk art, vid tillkommande större tariffenhetsantal som man från början icke förutsett och speciellt där den normala anslutningsavgiften är hög på grund av kostsam elektrifiering o. d. Dessa frågor höra dock närmast hemma i tariffenhetsnormens tillämpningsanvisningar.

En annan kategori av tillämpningsfall, som kunna vara svårbedömda, är när en abonnent övertar en areal odlad jord, en lagerlokal eller annan tariffenhetsbelagd anläggningsdel och den tidigare innehavaren redan betalat anslutningsavgift för denna. Ehuru en sådan överflyttning kan innebära överflyttning av belastning till annan servisleddning och även transformatorstation, bör ny anslutningsavgift av principiella skäl ej förekomma. *I dylikt fall bör abonnenten bestrida flyttningskostnaden.*

7. Elkraftutredningen har i sina PM särskilt berört frågan om s. k. förstärknings- och övergångsavgifter och i huvudsak tagit avstånd från dessa.

Kommittén finner att då distributören bestämmer om servis skall vara trefasig eller enfasig övergång från enfas- till trefas-servis icke bör föranleda särskild avgift, om ej alldeles speciella omständigheter tala härför. Även i övrigt böra förstärkningar av ledningsnät och serviser normalt ej föranleda särskilda avgifter, men vissa undantagsfall kunna förekomma.

Ett sådant undantagsfall är, där elektrifieringen tidigare varit avsedd huvudsakligen för belysning och smärre hushållsbehov men man nu önskar förstärka nätet för att möjliggöra motor-drift, kökselektrifiering o. d. Om de tidigare anslutningsavgifterna, vanligen baserade på antalet ljuspunkter, hk etc., på

grund av denna begränsning varit låga, kan det ej anses oskäligt att förstärkningsbidrag lämnas av abonnenterna. Bidraget bör i så fall baseras på tariffenhetstalen och tidigare avgifter, omräknade till aktuellt penningvärde, krediteras.

Övergångsavgifter ha förekommit i samband med övergången från äldre tariffer för sparsam elektrifiering till normaltariffen. De motiveras då närmast med att en samtidig förstärkning av nätet blir nödvändig. Skillnaden gentemot förstärkningsavgiften är emellertid, att avgiften uttages oavsett om matningen av en abonnent kräver förstärkning eller ej och innan denna blir aktuell.

Då dylika övergångsavgifter äro ägnade att väcka motstånd mot normaltariffens införande, vill kommittén rekommendera, att sådana avgifter icke uttagas. I de fall det är nödvändigt, bör man i stället påtaga sig svårigheterna med att uttaga förstärkningsavgifter.

8. Anslutningsavgiften bör anses vara knuten till respektive fastighet och ökar alltså fastighetens värde i motsvarande mån.

Överlåtandet av en fastighet, anläggning etc. på ny ägare bör i regel icke i och för sig föranleda ny anslutningsavgift om icke tariffenhetsunderlaget samtidigt förändras.

Ett undantag är då den tidigare anslutningen ej omedelbart övertages av en ny abonnent utan installationen står oanvänd någon tid. Om denna tid blir lång, kan det bli aktuellt att ånyo ta ut en häremot svarande del av anslutningsavgiften.

Ett speciellt fall är att den byggnad från vilken en abonnent flyttar icke längre kommer att användas (t. ex. om byggnaden brunnit eller rives). Om abonnenten då flyttar in i en närbelägen byggnad, bör anslutningsavgiften kunna bestämmas som strömleverantörens kostnad för ändring av leveranspunkten. Om abonnenten flyttar till en helt annan del av distributionsområdet, torde däremot i allmänhet full anslutningsavgift vara motiverad.

Utöver dessa kommentarer till vissa olika punkter i tariff-texten vill kommittén framhålla följande.

De önskemål om enhetligare principer för beräkning och uttagande av anslutningsavgifter och i viss mån om enhetligare belopp som framförts måste i första hand anses rikta sig till de mindre distributionsföretagen. Statens Vattenfallsverk tillämpar ju i detta avseende fullt enhetliga principer och grundbe-

loppet är utjämnat över hela distributionsområdet och för övriga större landsbygdsdistributörer gäller även, att principerna äro i det väsentliga desamma och beloppen för anslutningsavgiftens grundbelopp utjämnade och enhetliga inom hela företaget eller inom mycket stora områden eller typer av förbrukningsområden. Härtill kommer att de stora företagen i betydande omfattning lämna bidrag till täckande av elektrifieringskostnaden i glesbygd, så att anslutningsavgiften blir relativt måttlig och mellan närliggande områden likaledes varierar måttligt.

Emellan de små företagen, speciellt då föreningarna, kunna variationerna däremot vara synnerligen betydande. Därtill kommer att engångsavgiften beräknas efter principer, som icke äro enhetliga. Detta gäller ej blott föreningsdelägarnas insatser och inträdesavgifter utan även de anslutningsavgifter, som tillämpas för icke föreningsmedlemmar.

Kommittén har mot bakgrunden av dessa konstateranden sökt utforma sitt förslag i så allmänna ordalag, att det kan i väsentliga delar tillämpas även av distributionsföreningarna.

Föreningarna kunde tidigare vara av den typen, att medlemskap var förbehållet vissa ursprungliga medlemmar och bundet till dessa personligen. En sådan förening var i praktiken jämställd med ett bolag. Enligt den nya lagen för ekonomiska föreningar av år 1951 är emellertid den s. k. slutna föreningstypen ej längre tillåten, varför endast den s. k. öppna föreningstypen nu förekommer. Undantag gäller under vissa förutsättningar för befintliga föreningar av slutna typ. Vid den öppna föreningstypen gäller att samtliga anslutna konsumenter i princip äro eller kunna vara medlemmar och oftast är medlemskapet i sak knutet till anslutningen (fastigheten, anläggningen etc.) Konsumenterna bestämna då själva på föreningsstämma sina insatser och inträdesavgifter. Storleken av dessa beror givetvis på om föreningen önskar finansiera sina ny- och ombyggnader genom nämnda avgifter från medlemmarna eller genom lån eller på annat sätt (bidrag etc.) och det är icke lämpligt att söka inskränka föreningarnas självbestämmanderätt härvidlag.

När det gäller fördelningen av avgifterna konsumenterna emellan vill kommittén dock rekommendera, att denna baseras på en avgift per tariffenhet och vidare att även i övrigt kommitténs rekommendationer följas i största möjliga utsträckning

och speciellt då för sådana konsumenter (abonnenter), som icke äro medlemmar i föreningen och alltså ej liksom dessa ha medbestämmanderätt i fråga om fastställandet av grunderna för avgiftens beräkning.

Kommittén har slutligen även diskuterat frågan om uttagande av *ny anslutningsavgift i samband med att ett distributionsföretag byter ägare*. Enligt kommitténs mening är det emellertid varken lämpligt eller möjligt att för sådana fall lämna några mer eller mindre preciserade rekommendationer, då villkoren i fråga om dylika anslutningsavgifter hänga samman med de för varje särskilt fall träffade överlåtelsevillkoren i övrigt. Kommittén nöjer sig med att konstatera, att i vissa sådana fall nya anslutningsavgifter kan vara en fullt rimlig och nödvändig förutsättning för att övertagande av ett dåligt distributionsnät skall kunna komma till stånd och nätet därmed bli upprustat.

C. Strömvavgifterna och prisregleringen

a. Problemställning

Av de i Elkraftutredningens tidigare förslag publicerade tarifferna var det endast effekttariffen (med tidigare terminologi småindustritariffen) samt tariffen för kvarnar och sågar, som voro försedda med automatiskt verkande indexklausul. Att övriga standardtariffer icke redan från början försågs med motsvarande indexklausul i lämplig utformning berodde på att tariffsystemet framlades under en tid, då levnadskostnadsindex legat relativt konstant under flera år och man ansåg det sannolikt att prisnivån i fortsättningen icke skulle komma att ändra sig mera än vad som var tolerabelt utan ändring av tariffernas avgifter.

Den sedan dess inträdda förändringen av prisnivån aktualiserade emellertid redan år 1948 frågan om en utvidgning av den automatiska prisregleringen till att avse samtliga standardtariffer och i praktiken har också införts en reglering i form av en *stegvis förhöjning* av avgifterna i de tariffer, som icke voro försedda med prisregleringsklausul.

I sin skrivelse av den 9 november 1951 till Svenska Elverksföreningen påpekar också Elkraftutredningen att den allmänna prisutvecklingen aktualiserat behovet av regler för anpassning av tarifferna efter varierande kostnadsindex.

I samband med den prövning av normaltariiffens strömvavgifter, som kommittén verkställt, har det varit naturligt att verkställa motsvarande prövning av avgifterna i tillhörande komplement- och specialtariffer. I synnerhet ha de förslag till ändringar av normaltariiffens tariffenhetsnorm, som kommittén framlagt, aktualiserat en prövning av de olika tariffernas inbördes konkurrensförhållanden och av deras aktuella tillämpningsområden. Därvid ha givetvis även önskemål, som framkommit ur den hittillsvarande tillämpningen, beaktats.

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Kommittén föreslår, att normaltariiffen gives sådan utformning, att den blir anpassad till de nya engrostaxor, som börja införas från år 1955 men att under tiden innan dessa taxor slagit igenom i större omfattning något lägre avgifter hållas än som följa av den strikta tillämpningen.

Prisregleringen föreslås ske i vissa ur praktisk synpunkt avvägda steg för olika indexintervall enligt i tarifförslagets kapitel IV angiven tabell. Utgångsvärdet för energiavgiften i normaltariiffen vid nuvarande prisnivå har satts till 9 öre/kWh, som sedan prisregleras i princip efter klausulen 0,5(K-135) %, där K är Socialstyrelsens konsumentprisindex.

Ovannämnda hänsynstagande till det förhållandet, att 1955 års nya engrostaxor ännu icke slagit igenom, ett förhållande som i viss utsträckning även gäller den år 1951 genomförda engrostaxehöjningen, föreslås ske på så sätt, att det vid tillämpningen av prisregleringsskalan tills vidare räknas med ett värde på konsumentprisindex som med 5 à 10 enheter understiger det verkliga värdet.

c. Kommentarer

Normaltariiffens prisreglering

Frågan om indexreglering av normaltariiffen blev aktuell relativt snart efter tariffens publicering i Elkraftutredningens betänkande av år 1947. Redan den 6 februari 1948 tillsattes sålunda av Elverksföreningens styrelse en kommitté, vanligen kallad indexkommittén, med uppdrag att undersöka frågan om den allmänna prisnivåutvecklingens inverkan på elverkens ekonomi och att framlägga förslag till indexreglering av detaljtariifferna.

Indexkommittén kom till det resultatet att normaltariffen i princip borde prisregleras enligt formeln $0,3 (I-240) \%$.

I skrivelse av den 31 augusti 1950 hemställde Elverksföreningen hos Elkraftutredningen att standardtarifferna — i den mån de icke redan vore indexreglerade — skulle kompletteras med nämnda indexklausul.

Samtidigt hemställde Elverksföreningen hos Statens Priskontrollnämnd, att nämnden måtte lämna sitt medgivande till att den ifrågavarande klausulen fick tillämpas.

Dessa skrivelser resulterade i att Priskontrollnämnden efter att ha inhämtat Elkraftutredningens utlåtande i skrivelse av den 17 mars 1951 medgav, att landsbygdsdistributörer, som använde Elkraftutredningens normaltariff eller jämförbar tariff, fingo företaga en höjning av energiavgiften i normaltariffen med 1 öre/kWh samt dessutom för andra tariffer genomföra vissa justeringar.

Efter ytterligare framställningar från Elverksföreningen utvidgades medgivandet genom Priskontrollnämndens meddelande nr 1449 av den 21 juli 1951 till att beträffande höjningen av energiavgiften omfatta samtliga kraftleverantörer, alltså även stads- och samhällselverken, och till att i fråga om landsbygdsdistribution även innebära en höjning av grundavgiften i Elkraftutredningens normaltariff med högst 1 kr. per te. Därjämte utfärdades bestämmelser beträffande övriga tariffer, vilka inneburo, att höjning fick ske i princip enligt formeln $0,3 (I-240) \%$. För städer och samhällen begränsades dock denna höjning till 10 %.

Den fortgående fördyringen och förändringen av penningvärdet aktualiserade emellertid frågan om en mera fast form för prisreglering av standardtarifferna och det får väl anses, att det närmast var av denna anledning som Elkraftutredningen tog upp frågan om indexreglering i den ovan nämnda skrivelser till Svenska Elverksföreningen.

Av indexkommitténs utredning framgår att det är erforderligt med en indexreglering av detaljtariifferna efter i stort sett samma prisregleringsklausul, som gäller för engrostaxorna. Med hänsyn till att Vattenfallsstyrelsen i sina nya engrostaxor av år 1955 övergått till annan prisregleringsklausul än den tidigare tillämpade och detta torde efterföljas av övriga råkraftleverantörer, bör indexregleringen av detaljtariifferna nu anpassas härtill.

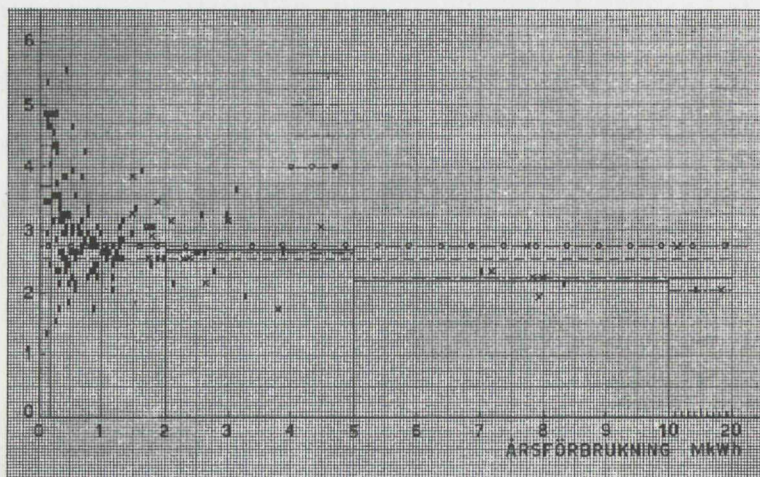

Fig. 1. Råkraftens fortsättningskostnad för 151 återdistributörer i Västsverige. Kostnaden har erhållits som avgiftsökningen (exkl. index) dividerad med energiökningen under tiden 1947—1951.

■ anger landsbygdistributörer och x samhallsdistributörer.
 — Vägt medelvärde, gruppvis - · - · - Medianvärde, gruppvis
 - - - Vägt medelvärde, totalt o - o - o Medianvärde, totalt

Den nya prisregleringsklausulen för engrostaxorna innebär ett tillägg av 0,5 % för varje enhet, varmed Socialstyrelsens konsumentprisindex, K, eventuellt överstiger 135. 1954 års värde på K var 129, motsvarande levnadskostnadsindex I = 353. Även om vissa skäl kunna anföras för att detaljtariiffernas energiavgift kan behöva vara något starkare indexberoende än vad som följer av denna formel — det gäller den del av energiavgiften, som är avsedd att täcka vissa nätkostnader — så är dock avvikelsen icke större än att man av lämplighetsskäl bör begränsa sig till nämnda formel. Det får i detta sammanhang även beaktas att för sådana konsumenter, vilka hålla sin uttagning oförändrad, kostnadsändringar för den ovannämnda nätförstärkningsdelen i energiavgiften sakna betydelse. Kommitén har därför lagt nyssnämnda, för engrostaxorna gällande formel, till grund för den i det följande rekommenderade prisregleringsplanen.

Vad först beträffar råkraftens fortsättningspris så visar en inledande statistisk undersökning av utnyttjningstidens variationer hos ett antal distributionsföreningar, att utnyttjningstiden till en början tilltar med ökande energiomsättning men förefaller ha en övre gräns vid 3 500—4 000 h/år men att den

FORTSÄTTNINGSPRIS öre/kWh

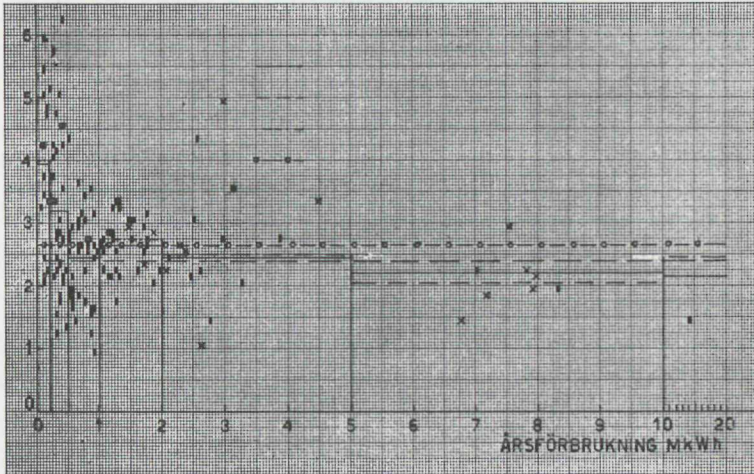

Fig. 2. Råkraftens fortsättningskostnad för 149 återdistributörer i Västsverige. Kostnaden har erhållits som avgiftsökningen (exkl. index) dividerad med energiökningen under tiden 1949–1951.

Beteckningar som i fig. 1.

tenderar att minska under denna gräns vid avancerade, tidsstyrda effektbehov hos de enskilda abonnenterna. En beräkning av råkraftens fortsättningspris, baserad på utnyttningstiden för effektökningen, blir därför rätt vanskelig att genomföra.

Säkrare resultat erhålles genom ett direkt studium av den verkliga råkraftkostnaden för ökning av energiuttagningen hos ett antal distributionsföretag. I detta syfte har en sådan undersökning gjorts för ca 150 distributionsföretag av ortsnätsomfattning med värden från åren 1947, 1949 och 1951. Därvid har kostnaden för den tillkommande energin beräknats i öre/kWh vid en kostnadsnivå motsvarande högspänningstaxornas grundvärde, dvs. vid $I=180$. Resultatet åskådliggöres i fig. 1 och 2.

Undersökningen visar, att om man bortser från de allra största och minsta företagen, energiavgiften vid $I=180$ för den längre perioden 1947–1951 i regel är 2,5–3,0 öre/kWh. Det vägda medelvärdet för samtliga undersökta företag är 2,55 öre/kWh och medianvärdet 2,75 öre/kWh.

Utredningen pekar mot ett normalt fortsättningspris på råkraften vid $I=180$ av 2,5 à 3,0 öre/kWh, varvid det lägre

priset gäller vid försäljning till de något större bland de undersökta företagen och det högre till de mindre. Vid de minsta företagen med en energiomsättning mindre än 0,2 MWh/år kan priset per kWh ligga rätt avsevärt högre och vid de största företagen med 5 à 10 MWh/år i omsättning något lägre än dessa gränsvärden. Vid *indexvärdet 240* blir motsvarande värden 2,9 och 3,5 öre/kWh. Någon korrektion för 1951 och 1955 års höjningar av högspänningstaxorna ingår icke.

Om man till dessa värden lägger förlusterna för överföring till den enskilda abonnenten och därvid räknar med nätverkningsgraden 0,85 respektive 0,75 erhålles värdena 3,4 respektive 4,7 öre/kWh.

Genom en annan utredning har försök gjorts att klarlägga *nätkostnadernas beroende av energiomsättningen* vid landsbygdistribution. Som undersökningsmaterial har utvalts fem representativa distributionsföreningar av olika storlek. För dessa ha kostnaderna beräknats för två fall, nämligen dels i befintligt utförande, dels för det fall att näten skulle överföra dubbelt så mycket energi utan förändring av tariffenhetstal och driftförhållanden.

Kostnadsskillnaden mellan de båda beräkningsalternativen, omräknad till årskostnad och utslagen på energidifferensen mellan de båda alternativen, ger härvid ett uttryck för den årliga merkostnad, som en nyförsåld kilowattimme i det långa loppet föranleder på distributionsnätet.

Följande tabell återger undersökningens resultat.

Beräkningsfall	1	2	3	4	5
Nuvarande bruttoenergi,					
MWh/år	222	384	772	996	1 050
Nuvarande bruttoeffekt,					
kW	100	160	275	300	320
Utnyttjningstid, h/år	2 200	2 400	2 800	3 300	3 300
Nätverkningsgrad, %	77	85	88	80	75
Förstärkningskostnad,					
öre/kWh netto					
vid I = 340	1,8	1,9	1,8	1,1	1,1
vid I = 240	1,4	1,5	1,4	0,9	0,9

De beräknade kostnaderna kunna anses svara mot indexvärdet 340. Kostnaderna vid indexvärdet 240 har erhållits genom reduktion enligt formeln $0,3(I-240)\%$. Kopparriset har antagits vara 5 kr/kg och för frigjord kopparledning och frigjorda transformatorer har räknats fullt värde.

Kalkylen tyder på att förstärkningskostnaden skulle ligga vid 1—1,5 öre/kWh vid *indexvärdet 240*, varvid det förra värdet avser större distributionsenheter och det senare mindre.

Som en sammanfattning av ovan refererade utredningar angives i efterföljande tabell de värden i öre/kWh på de olika kostnadsposter, som *normaltariffens energiavgift* måste täcka om man bortser från den relativt obetydliga inkomstökning som erhålles från nytillkommande grundavgifter till följd av ökad anslutning hos befintliga konsumenter. *Värdena ha angivits vid $I = 240$, motsvarande den tidpunkt då normaltariffen publicerades år 1947*. De ha beräknats såväl före som efter det att en höjning av högspänningstaxorna av samma storlek som den år 1951 beslutade slagit igenom, dvs. varierande mellan 10 och 20 % eller i genomsnitt 15 %.

Energipriset i normaltariffen kan självfallet icke sättas så högt som erfordras vid de minsta distributionsenheterna och icke så lågt som vore möjligt vid de största. Man torde böra sikta på ett pris, som stämmer för en sådan distributionsstorlek som för närvarande förekommer allmännast, nämligen enheter med 0,2—1,0 MkWh årlig energiomsättning. Detta pris ligger mitt emellan de ovan angivna värdena för små respektive

*Energikostnaderna i öre/kWh vid levnadskostnadsindex
 $I = 240$.*

Energikostnadernas fördelning	Före 1951 års höjning av engros- taxorna		Efter 1951 års höjning av engros- taxorna	
	Mindre företag	Större företag	Mindre företag	Större företag
Netto råkraftpris	3,5	2,9	4,0	3,3
Överföringsförluster	1,2	0,5	1,4	0,7
Råkraftkostnad	4,7	3,4	5,4	3,9
D:o genomsnitt	4,1		4,7	
Nätförstärkningskostnad ..	1,5	1,0	1,5	1,0
Summa energikostnad	6,2	4,4	6,9	4,9
D:o genomsnitt	5,3		6,0	

stora distributionsenheter, dvs. 5,3 öre/kWh före 1951 års höjning av råkrafttaxorna respektive 6,0 öre/kWh därefter.

För undvikande av att ökad förbrukning medför försämrad ekonomi för distributören är det lämpligt och önskvärt att en något större del av de totala strömkostnaderna lägges på energiavgiften och i stället någon minskning av grundavgiften företages.

Kommittén anser det därför motiverat att till ovan kalkylerade värde lägges en säkerhetsmarginal av storleksordningen 5 %. Det vid $I = 240$ erforderliga basvärdet för energiavgiften skulle alltså, sedan 1951 års höjning av råkrafttarifferna slagit fullt igenom, vara 6,3 öre/kWh.

Medan sålunda enligt dessa kalkyler den i 1946 års tariffsystem vid $I = 240$ angivna energiavgiften 6 öre/kWh var tillräcklig med hänsyn till kostnaderna, så är nämnda avgift efter genomförande av 1951 års engrostaxehöjning något för låg. Den erforderliga energiavgiftens storlek vid sistnämnda förutsättning angives nedan vid olika värden på I .

Tages hänsyn jämväl till den ändring av engrostaxorna, som enligt ovan börjar genomföras från år 1955, skulle energiavgiften behöva höjas ytterligare något. Den erforderliga storleken vid nuvarande penningvärde, $I = 353$, kan beräknas enligt följande.

Genom indexstegringen från $I = 240$ till $I = 353$ höjes kostnadsandelen för råkraft och förluster enligt 0,3 ($I - 180$) % med 29 % och genom 1955 års höjning av högspänningstaxorna med ytterligare i genomsnitt 10 %, dvs. med inalles 42 %, eller till $1,42 \times 4,7 = 6,7$ öre/kWh. Nätförstärkningskostnaden kan enligt sid. 63 sättas till i genomsnitt ca 1,6 öre/kWh vid $I = 353$. Inklusivt 5 % säkerhetsmarginal blir alltså den erforderliga energiavgiften vid $I = 353$ och sedan såväl 1951 års som 1955 års höjning av högspänningstaxorna slagit fullt igenom $6,7 + 1,6 + 0,4 = 8,7$ öre/kWh.

Som framgår av det här ovan anförda bör det vid 1951 års råkrafttaxor erforderliga basvärdet vid $I = 240$, 6,3 öre/kWh, prisregleras i princip efter formeln 0,3 ($I - 240$) %. Av praktiska skäl bör dock indextilläggen uttagas stegvis i hela öretal. Prisregleringsskalan blir då den i följande tabell angivna. Med hänsyn till att såsom redan tidigare angivits Socialstyrelsens levnadskostnadsindex, I , upphör att beräknas vid utgången av år 1954 och därefter inom kraftindustrin allmänt kommer att ersättas av Socialstyrelsens konsumentprisindex,

K, varvid omräkning dem emellan i erforderliga fall sker enligt formeln $I=2,74 K$, anges i tabellen endast sistnämnda index.

Den vid tillämpande av 1955 års nya råkrafttaxor erforderliga energiavgiften anges i tabellen. De olika prisstegen ha härvid baserats på den på sid. 59 angivna prisregleringsformeln.

Indexintervall (K) vid tillämpande av		Energiavgift
1951 års råkrafttaxor	1955 års råkrafttaxor	öre/kWh
111—130	(106—125)	8
131—150	126—145	9
151—170	146—165	10
etc.	etc.	etc.

För att prisregleringsskalan skall bli så enhetligt tillämpad som möjligt föreslår kommittén, att Elverksföreningen åtar sig att lämna rekommendationer om tillämpningen såväl i fråga om ändring av energiavgiften till följd av indexändring som i fråga om övergång från skalan för 1951 års råkrafttaxor till skalan för 1955 års råkrafttaxor. Hänsyn till sistnämnda förhållande bör för närvarande som synes av tabellen här ovan tagas på det sättet, att det vid tillämpningen av prisregleringsskalan räknas med ett värde på konsumentprisindex som med 5 à 10 enheter understiger det verkliga.

Normaltariffens abonnentavgift

Genom en rundfråga i januari 1952 inhämtades uppgifter från ett antal företag med landsbygdsdistribution om abonnentkostnadernas storlek, dels år 1945, dels år 1951. Abonnentkostnaderna definierades i rundfrågan såsom summan av kostnaderna för ränta och amortering, underhåll och avläsning av mätare samt debitering, bokföring och uppbörd. Medeltalen av denna kostnad uppgick för de sju företag, som svarade, till följande:

För abonnent med <i>enfasmätare</i>	år 1945	8,39 kr/år
	år 1951	11,40 kr/år
		Ökning 36 %.
För abonnent med <i>trefasmätare</i>	år 1945	13,18 kr/år
	år 1951	17,73 kr/år
		Ökning 35 %.

Indexformeln $0,3 (I-240) \%$ leder till en teoretisk ökning av ca 30 %.

En samtidigt inom Vattenfallsstyrelsen utförd undersökning, grundad på det år 1951 gällande inköpspriset för mätare och en antagen brukbarhetstid av 15 år samt beräknade kostnader för debitering och avläsning, gav följande resultat.

För abonnent med *enfas*mätare år 1951 9,00—9,20 kr/år

För abonnent med *trefas*mätare år 1951 15,60—18,50 kr/år.

Omräknat till år 1945 efter formeln $0,3 (I-180) \%$ motsvara dessa kostnader för enfasmätare ca 7 kr/år och för trefasmätare 12 à 14 kr/år.

Undersökningarna tyda på att den år 1947 föreslagna abonnentavgiften 5 respektive 10 kr/år var i knappaste laget för att täcka ovan angivna kostnader — vilket icke heller var den tidigare tariffkommitténs avsikt — och att en justering enligt formeln $0,3 (I-240) \%$ icke helt motsvarar den procentuella höjningen av kostnaderna sedan denna tidpunkt. Kommittén anser emellertid liksom den tidigare kommittén, att abonnentavgiften bör avvägas mera av lämplighetsskäl och föreslår därför följande värden i normaltariffen:

Konsumentprisindex	Abonnentavgift kr/år	
	enfas	trefas
—125	6	12
126—165	9	18
166—205	12	24
etc.	etc.	etc.

Vid valet av storlek på de nya avgifterna har hänsyn tagits till att de med tanke på debiteringen om möjligt skola vara jämnt delbara med tre och fyra.

Normaltariffens grundavgift

Grundavgiften i normaltariffen förutsättes liksom tidigare beräknad efter kostnadsförhållandena för varje företag för sig (jämför anmärkning 2 sid. 31).

D. Tariffenhetsnormen

a. Problemställning

I PM av den 3 november 1951 till Elkraftutredningens framställning till Elverksföreningen framhåller Elkraftutredningen i fråga om normaltariffen, att denna är avsedd för all för normala ändamål förbrukad energi.

Beträffande *tariffenhetsnormen för bostäder och jordbruk* framhålles härvid att vad som skall anses som normala förbrukningsändamål icke är direkt definierat i tariffen. Elkraftutredningen fäster uppmärksamheten på att det på senaste tiden uppkommit en del spörsmål om anslutning av apparater för bostadsuppvärmning enligt normaltariffen respektive komplementtarifferna, liksom även direktverkande vattenvärmare och tvättmaskiner med särskilt hög effekt. Elkraftutredningen anför vidare:

Även om grunduppfattningen torde vara, att kraft såvitt möjligt bör tillhandahållas utan restriktioner, när det gäller anslutning av olika apparater och att kostnaderna få regleras på taxemässig väg, så bör dock frågan diskuteras, huruvida några speciella reservationer skola införas, när det gäller tillämpningen av t. ex. normaltariffen eller komplementtarifferna. Detta skulle kanske närmast vara motiverat i fråga om sådan bostadsuppvärmning, som kräver förstärkning av nätet men som icke beräknas kvarstå sedan eventuellt bränslepriserna återtagit ett mera normalt värde i förhållande till elkraftkostnaden. Även för andra fall kan gränsen mellan ovillkorligt och villkorligt tillåten anslutning enligt normaltariffen böra förtydligas.

Beträffande *tariffenhetsnormen för motorer och andra förbrukningsapparater hos andra yrken än jordbruk* framhåller Elkraftutredningen bl. a. följande:

Elkraftutredningen föreslog vid framläggandet av sitt betänkande med förslag till standardtariffer, att ett system för tariffenhetsberäkning, grundat på enbart golvyteberäkning, borde upptagas som ett alternativ att försöksvis prövas vid sidan av det i huvudförslaget framlagda direkt effektberoende tariffenhetsystemet. Eftersom man i praktiken bör undvika att arbeta med mer än ett system, borde Elkraftutredningen i sitt slutbetänkande helst ta ställning till valet mellan de olika systemen eller också förorda något nytt system, som kunde ersätta båda dessa.

I enlighet med sin uppgift har kommittén enligt nedan utarbetat ett förslag till lösning av de båda berörda frågorna och framlägger i anslutning därtill även en kommentar, innehållande kommitténs synpunkter och motivering.

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Kommitténs förslag, som i sin helhet återfinnes under kapitel I, avsnitt D, innebär för *bostäderna* — även sådana i samband med jordbruk och andra yrkesabonnemang — att den hittillsvarande normala tariffenhetsberäkningen, baserad på antalet

lägenheter och rum, skall medge en maximal anslutning exkl. belysning och småapparater av 2 kW/lägenhet + 0,5 kW/te. Denna anslutningseffekt kallas den *fria effekten*. För överskjutande ansluten effekt skall utgå 1 te/kW. Vid tillämpningen av denna bestämmelse skall effekten för elvärmeapparater för matlagning i hushållet halveras. Å andra sidan skola smärre apparater av samma art och med normalt samtidig användning räknas med sin sammanlagda effekt.

Den tidigare i normen ingående bestämmelsen om sommar- rum föreslås utgå. Vidare föreslås viss förtydligande omformulering av bestämmelsen om allmänna utrymmen i hyreshus.

För *jordbruken* föreslår kommittén att den som anmärkning till det tidigare kommittéförslaget intagna begränsningen av största motorns effekt till 5 hk + 0,5 hk/har, intages i huvudtexten och ändras så tillvida, att för överskjutande effekt skall räknas 1 te/hk i stället för tidigare 0,5 te/hk. Dessutom har införts den bestämmelsen, att för värmeapparater större än 1 kW skall räknas tariffenheter med 1 te/kW. Den tidigare medgivna reduktionen för motorer till tröskbolag har bibehållits men ändrats i konsekvens med ovannämnda bestämmelse.

För *andra yrken än jordbruk* har kommittén bibehållit tariffenhetsberäkningen för belysning oförändrad, med undantag av att för utomhusbelysning och ljusskylt räknas 1 te per 200 W resp. VA i stället för hittills 1 te per 100 W resp. VA samt att alla skolor normalt tarifferas i klass III i stället för som hittills alternativt i klasserna III och IV. Den första ändringen motiveras bl. a. av att abonnenterna värderar utomhusbelysning lägre än inomhusbelysning och den andra ändringen av att utnyttjningen av skollokaler ökat.

För motorer och apparater har däremot föreslagits en helt ny tariffenhetsnorm. Den nya normen utgör, såsom redan framhållits i förordet till kommitténs förslag, såväl i fråga om genomsnittligt tariffenhetsstal som i fråga om principiell uppbyggnad en kompromiss mellan de existerande alternativen I och II och har dessutom viss anknytning till det av Elverksför- eningen för städer och större samhällen rekommenderade s. k. system b (SEF Handling 20/1948). Förslaget innebär att antalet tariffenheter beräknas dels efter golvyternas storlek i yrkeslokalerna och dels efter anslutningen per golvyteenhet på så sätt, att lokalerna klassas i fyra kraftklasser efter den specifika anslutningens storlek varvid anslutningen mätes i an-

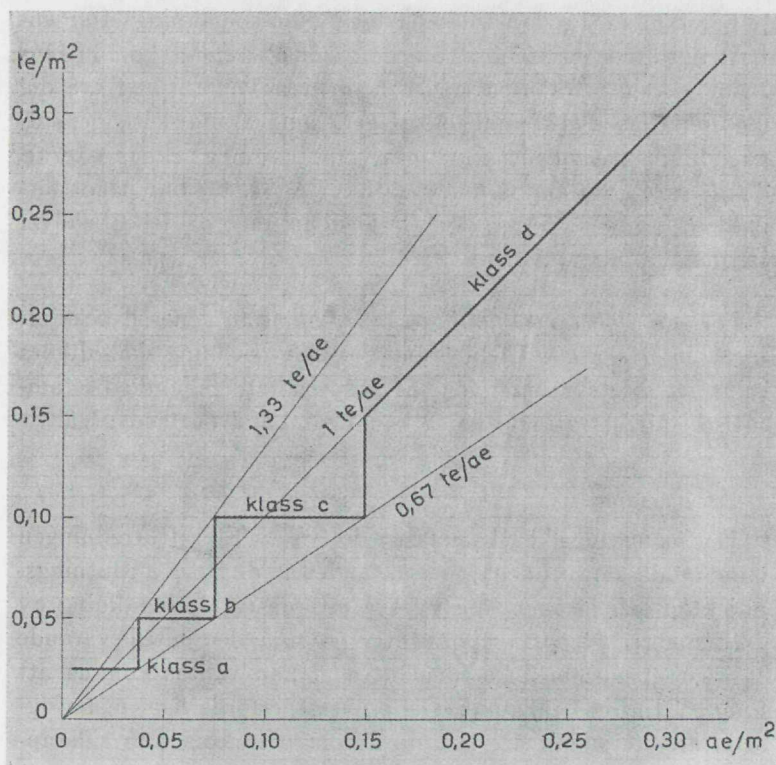

Fig. 3. Kommitténs förslag till tariffenhetsberäkning för motorer och apparater hos andra yrkesabonnenter än jordbruk. Antalet te per m² golvyta erhålles som funktion av antalet ae per m² golvyta.

slutningsenheter (ae) enligt nedan. Sålunda räknas i kraftklass a 1 te/40 m² och tillåts då en effektanslutning av högst 1,5 ae/40 m². I kraftklass b räknas 1 te/20 m² och tillåts 1,5 ae/20 m². I kraftklass c räknas 1 te/10 m² och tillåts 1,5 ae/10 m². I kraftklass d slutligen, till vilken abonnenten hänföres om den specifika anslutningen är större än 1,5 ae/10 m², räknas 1 te/ae för hela anslutningen. För utomhus anslutna motorer och apparater räknas 1 te/ae. Förslaget åskådliggöres i figur 3.

Då det får anses motiverat att i tariffhänseende motorer, värmeapparater, svetstransformatorer etc., behandlas olika, har kommittén för att kunna lösa frågan på ovan angivna sätt jämsides med tariffenhetsbegreppet måst införa det ovannämnda begreppet *anslutningsenhet (ae)*, vilket definierats i normen och i korta drag innebär, att 1 kW värmeeffekt räknas som 1 ae, 1 hk motoreffekt som 1,5 ae och 1 kVA svetstransformator-effekt som 2 ae.

Företag, som redan tillämpa tariffenhetsberäkning efter enbart ansluten effekt böra, om de så önska, enligt kommitténs mening kunna tillämpa en i genomsnitt ekonomiskt likvärdig modifikation av kommittéförslaget, innebärande att genomgående för alla anslutna motorer och apparater räknas 1 te/ae. Tarifftexten vid denna modifikation (se sid. 85) blir något förenklad, eftersom begreppet anslutningsenhet då icke behöver införas.

För *samtliga konsumentkategorier* har som generell bestämmelse införts, att tariffenhetstalet per servisledning skall utgöra minst 3. Motsvarande för vissa specialfall gällande bestämmelse i hittillsvarande norm kan i samband därmed utgå.

c. Kommentarer

Det är huvudsakligen endast i de två av Elkraftutredningen omnämnda hänseendena — beaktandet av de stora anslutningsobjekten och förekomsten av två alternativ för beräkning av tariffenheter för yrkesabonnenter — som den hittillsvarande tariffenhetsnormen icke fungerat eller kan väntas komma att fungera tillfredsställande. De i övrigt erforderliga justeringarna äro av sådan art, att de kunna betraktas som tillämpningsfrågor. För att underlätta enhetlig behandling av sistnämnda fall har Elverksföreningen efter samråd med de större distributörerna utfärdat särskilda tillämpningsanvisningar. Då det inte är möjligt att utforma ett generellt tariffsystem på sådant sätt, att alla i verkligheten föreliggande olika förutsättningar bli tillräckligt beaktade, *vill kommittén understryka betydelsen av och förorda att Elverksföreningen även framtida fortlöpande lämnar sådana anvisningar beträffande tariffsystemets tillämpning i detalj.*

Vad först beträffar frågan om *de stora anslutningsobjekten* har det för kommittén framstått såsom självklart att en kraftleverantör, som tillämpar Elkraftutredningens standardtariffer, icke skall anses vara förpliktigad att utan särskild kompensation medgiva obegränsat stor anslutning hos en konsument. Samma uppfattning hystes även, när den nuvarande tariffenhetsnormen på sin tid uppställdes och hänsyn härtill togs då genom att i normen angiva, att det enligt denna beräknade tariffenhetstalet medgav anslutning för normala ändamål. Vad som avsågs utgöra normala ändamål angavs genom uppräknings. Hur det skulle förfaras i de fall konsumenten önskade an-

slutning för något icke normalt ändamål lämnades inga anvisningar om, utan det underförstods att särskilda villkor finge uppställas från fall till fall. Den allt mer växande tendensen till anslutning av elapparater med efter hittillsvarande förhållanden exceptionellt högt effektbehov, som inträtt på senaste tiden, har emellertid aktualiserat frågan om mera fasta riktlinjer för behandling av dessa fall. Kommittén ansluter sig till Elkraftutredningens uppfattning, att det vore önskvärt att nu fastställa sådana riktlinjer.

Vid prövningen av denna fråga har kommittén ansett, att den icke bör lösas genom att vägra anslutning av apparater av viss art eller över viss storlek eller vägra tillämpning av standardtarifferna utan genom införande av sådana ekonomiska villkor för kraftleveransen, att kraftleverantören erhåller kompensation för sin prestation att tillhandahålla konsumenten den önskade effekten. Kommittén har vidare funnit lämpligt att de erforderliga kompletteringsåtgärderna härvid förläggas till normen för bestämmandet av tariffenheterna.

Bostäder

För bostäder gäller enligt hittillsvarande tariffenhetsnorm, att det enligt denna beräknade tariffenhetstalet medger anslutning av »belysning, radio, mindre motorer, värmeapparater och andra förbrukningsapparater för vanliga hushållsbehov samt ytterlampa vid förstuga och belysning på gårdsplan». Som redan antytts har det på senaste tiden börjat användas vissa elapparater med väsentligt större anslutningseffekt än tidigare, om man bortser från elspisen. Sålunda börjar det numera bli allt vanligare med t. ex. tvätt- och diskmaskiner med elektrisk uppvärmning av vattnet, bastukaminer, direktvärmmande vattenvärmare och andra liknande apparater med anslutningseffekt ofta upp emot 10 kW, vartill även kommer värmekaminer för rumsuppvärmning i allt större omfattning. Gemensamt i alla dessa fall är att elkraften utnyttjas för värmeändamål. Genom att merkostnaden i fabriken för en ökning av en värmeapparats anslutningseffekt är obetydlig och det för konsumenten innebär en fördel att uppvärmningen sker snabbt har det blivit så, att man tar till apparaternas effekt större än vad som egentligen är nödvändigt och förorsakar därigenom kraftleverantören kostnader, som strängt taget icke vore behövliga. Bidragande till nämnda utveckling har varit att tarifferna hittills varit okänsliga för effektändring hos konsumenten.

Det ligger under sådana förhållanden nära till hands att skärpa villkoren för elvärmeanvändningen genom att tariffenhetsbelägga alla elvärmeapparater. En dylik åtgärd har emellertid den nackdelen, att det blir nödvändigt att hålla löpande kontroll på varje konsuments innehav av dylika apparater. Förutom att detta medför ett ökat administrativt arbete kommer det att leda till åtskilliga meningskiljaktigheter och schismer mellan strömleverantör och konsument. Genom att elspisen vid en sådan lösning liksom hittills bör lämnas fri från tariffenheter kommer det vidare att för konsumenterna framstå som oförståeligt att den som i stället för elspis begagnar sig av annan elvärmeapparat av samma storlek skall bli debiterad strängare.

Vid bedömande av denna fråga bör hänsyn tagas även till att begreppet »vanliga hushållsbehov» på grund av den ständigt skeende utvecklingen på detta område helt naturligt varierar från tid till annan och det dessutom ofta är tveksamt vad som är att hänföra dit. Det skulle därför innebära en väsentlig förenkling av tillämpningen, om man i stället för uppräknig av exempel stipulerar en i elektriska storheter angiven gräns för vad som vid föreliggande tariffenhetsberäkning får anslutas utan extra avgifter. Om en sådan begränsningsregel fixeras så, att den berör endast konsumenter med mera avancerad förbrukning, bör den erforderliga inventeringskontrollen icke bli alltför betungande.

För att kunna bedöma hur en dylik begränsningsregel lämpligen borde utformas har inom kommittén verkställt vissa statistiska undersökningar över anslutningseffektens storlek hos olika konsumenter i relation till motsvarande tariffenhets-tal. Härvid ha lampor och övriga småapparater med högst 1 kW anslutningseffekt — såvida det icke gäller flera sådana för ett och samma ändamål, vilka normalt användas samtidigt, t. ex. värmekaminer — icke medräknats, då det förutsatts, att man vid tillämpningen av begränsningsregeln ej skall behöva kontrollera förekomsten av dylika smärre förbrukningsobjekt.

Resultatet av undersökningen, vilken omfattar ca 3 300 slumpvis utvalda bostadsabonnenter vid Statens Vattenfallsverk och Yngeredsfors Kraft AB, framgår av figurerna 4 och 5.

Efter prövning av de olika synpunkter, som synas böra läggas på frågan, har kommittén enats om att föreslå ett »tak» för den »fria» anslutningen, bestämt som 2 kW per lägen-

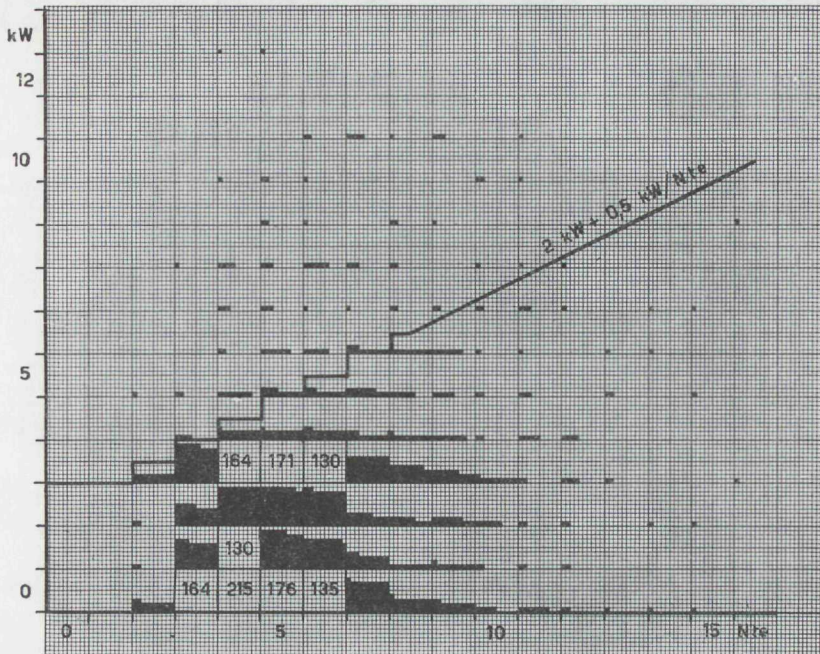

Fig. 4. Ansluten effekt av motorer och apparater över 1 kW (spiseffekten halverad) i relation till tariffenhetstalen hos 2623 bostadsabonnenter inom Vattenfallsstyrelsens detaljdistribution.

het + 0,5 kW per te, varvid då vid tillämpningen abonnentens anslutningseffekt skall räknas på sätt nyss angivits. Överstiger anslutningseffekten detta värde, skall extra tariffenheter utgå med 1 te/kW för överskjutande effekt, vilket kommittén ur olika synpunkter funnit lämpligt som ett genomsnittsvärde.

För elspisen har det befunnits motiverat att införa den särbestämmelsen, att dess sammanlagda effekt halveras vid bestämningen av konsumentens anslutningseffekt. Med den utformning, som begränsningsregeln fått, innebär detta, att för en elspis av måttlig storlek icke behöver erläggas extra tariffenheter och vidare att konsumenten kan, om han så finner lämpligare, utnyttja den för spisen avsedda »fria» effekten för annan apparat av motsvarande storlek. Genom halveringen har hänsyn tagits till att elspisen till skillnad från andra elvärmeapparater genom sin uppdelning på flera mindre deffekter, var för sig omkopplingsbara till halv och kvarts effekt, normalt belastar nätet med endast en del av sin totala anslutningseffekt.

Den speciella behandlingen av belastningsobjekt av typen

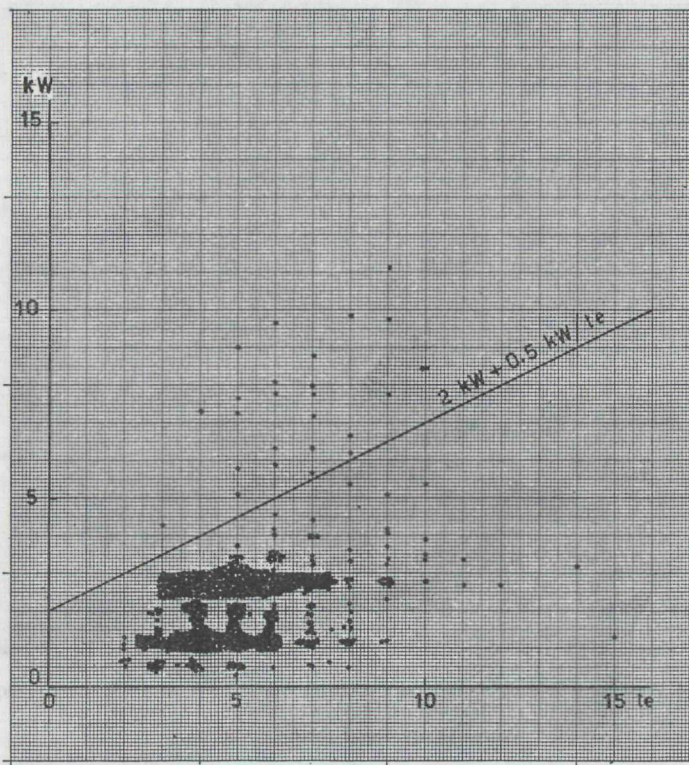

Fig. 5. Ansluten effekt av motorer och apparater över 1 kW (spiseffekten halverad) hos Yngeredsfors Kraft AB i relation till tariffenhetstalen hos 680 bostadsabbonenter.

värmekaminer hänger samman dels med att dylik belastning som regel adderar sig direkt utan sammanlagring till maximal-effekten för råkraftinköpet och maximalbelastningen på nätet, dels med att man velat förhindra ett kringgående av bestämmelsen genom uppdelning av ett i och för sig stort effektbehov på ett flertal apparater var för sig om högst 1 kW och sålunda »fria».

Vid bestämmandet av te-talet per kW har kommittén övervägt en strängare behandling av värmekaminer med hänsyn till deras relativt övriga apparater dåliga sammanlagring, men har funnit sig för närvarande, i avvaktan på utvecklingen, icke vilja föreslå någon särbehandling.

För det här undersökta materialet innebär den föreslagna bestämmelsen, att i dagens läge extra te skulle komma att uttagas för ca 4 % av antalet abonnenter. Antalet därvid nyttillkommande te utgör 2 % av nuvarande antal te hos samtliga

undersökta abonnenter. Ökningen av antalet te för dem, som få extra te, blir i genomsnitt 38 % (= 2,3 te/abbonent) med ett övre kvartilvärde på 50 % och ett nedre på 13 %.

Jordbruk

För *jordbruket* gäller enligt hittillsvarande tariffenhetsnorm, att det enligt denna beräknade tariffenhetstalet för den odlade jorden — 0,5 per har utöver 2 — medger anslutning av »belysning i gårdens ekonomibyggnader, ytterbelysning på gården samt motorer och värmeapparater, använda i normal utsträckning för gårdens behov». Vidare lämnas den anvisningen, att »i områden där det av olika skäl är behövt att förebygga installation av onödigt stora motorer, kan en maximering av effekten hos den största motorn ifrågakomma i någon form». Som exempel anges en maximering av största motorn inklusive samtidigt arbetande mindre sådana till 5 hk + 0,5 hk/har, dock högst 50 hk, och en debitering av 0,5 te/hk för eventuell överskjutande anslutningseffekt hos dessa objekt. Det anges vidare, att tariffenhetsberäkningen enligt normen förutsätter, »att motorer ej användas så att de störa belysningen».

Liksom för bostäderna har det på senare tid blivit allt vanligare även inom jordbruksrörelsen med elvärmeapparater med stor anslutningseffekt. Bl. a. kan nämnas elektrodpannor för foderberedning, större direktverkande varmvattenberedare och svetstransformatorer.

Kommittén har beträffande elvärmeapparaterna kommit till den uppfattningen, att dessa med hänsyn till sin speciella inverkan på råkraftens maximeffekt böra tariffenhetsbeläggas särskilt, såvida det inte gäller anslutningseffekter om högst 1 kW. Tariffenhetstalet bör härvid bestämmas på samma sätt som användes för övriga yrkesabbonenter och som även tillämpas för överskjutande effekt vid bostäder, dvs. 1 te/kW anslutningseffekt.

På liknande sätt som vid bostäder och av samma skäl bör vidare den tillämpningsbestämmelsen införas, att elvärmeapparater för ett och samma ändamål, som normalt användas samtidigt, skola oavsett storleken sammanräknas som om de vore ett enda objekt.

För elektrodpannor och svetstransformatorer, vilka ha ogynnsam inverkan på driftförhållandena inom nätet, har förutsatts att speciella villkor skola kunna ifrågakomma, om så anses behövt.

I fråga om motorer har samarbetet i tröskbolag allt mera frångåtts och gårdarna skaffat sig egna motorer, som ofta köras samtidigt. Storleken på motorerna har samtidigt ökat kraftigt i samband med införandet av halm- och höblåsning. Å andra sidan finnes en tendens att ersätta den hittillsvarande elektriska tröskutrustningen med skördetröska.

Den ovannämnda bestämmelsen om största tillåtna motor har i praktiken icke tillämpats generellt. För att få en uppfattning om hur bestämmelsen skulle verka, om den nu infördes som normalbestämmelse, har en undersökning verkställts för ca 1 400 slumpvis utvalda jordbruksabonnenter inom Vattenfallsstyrelsens distributionsområden. Resultatet av undersökningen, vilket åskådliggöres i fig. 6, innebär att 20 % av antalet jordbruksabonnenter skulle beröras av begränsningsregeln, men härvid är att märka att Vattenfallsstyrelsen hittills icke tillämpat någon sådan regel utan bedömt anslutningsmöjligheten mera från fall till fall efter de föreliggande individuella förutsättningarna.

Kommittén anser, att undersökningsresultatet understryker behovet av att en begränsningsregel införes som generell förutsättning för tariffenhetsberäkning enligt hittillsvarande norm. I fråga om regelns utformning har kommittén icke funnit anledning föreslå någon annan än den nuvarande, dock med den ändringen att te-talet för den överskjutande effekten ändras från nuvarande 0,5 te/hk till 1 te/hk och för gårdar med gemensam tröskmotor i konsekvens härmed från 0,25 te/hk till 0,5 te/hk. En dylik ändring är erforderlig på grund av de rådande kostnadsförhållandena samt för att begränsningsregeln skall erhålla avsedd verkan och stå i någorlunda relation till tariffenhetsberäkningen för övriga yrkesabonnenter.

Av de undersökta abonnenterna skulle enligt ovan 20 % beröras av begränsningsregeln. Ökningen av det totala tariffenhetstalet för den odlade jorden (alltså exklusive jordbruksbostäderna) genom de extra tariffenheterna blir 11 %. Motsvarande ökning av te-talet för dem, vilka beröras av begränsningsregeln, är 85 % (= 2,7 te/abonment) med ett övre kvartilvärde av 125 % och ett nedre av 35 %. Motsvarande procentuella förhöjning av vederbörandes totala kraftavgift är givetvis väsentligt lägre, genomsnittligt endast ca 10 %.

Vid bedömningen av frågan angående tariffering av jordbruket har kommittén beaktat, att enligt gängse praxis jord-

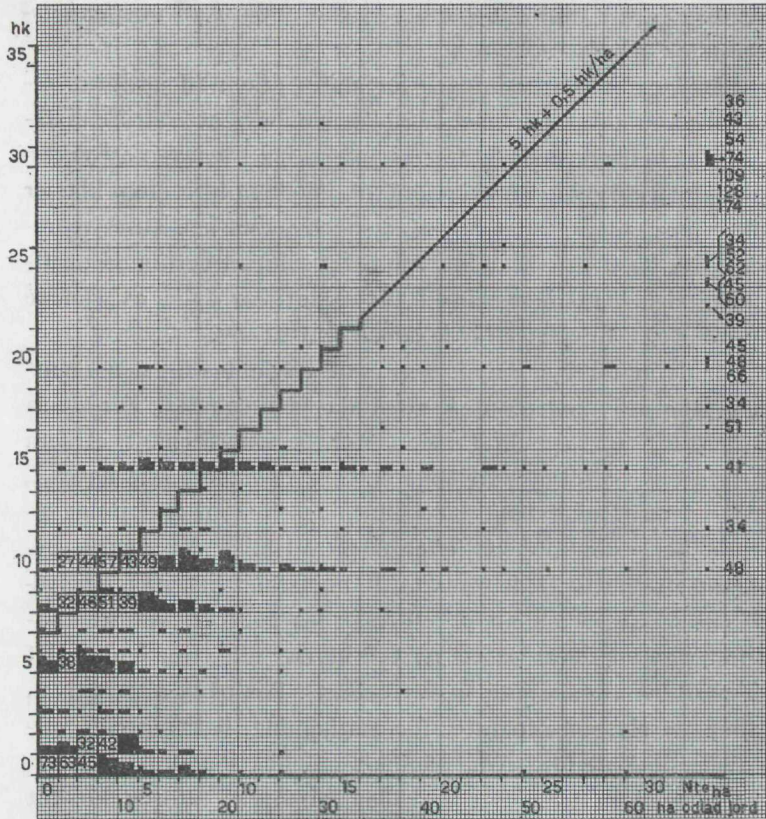

Fig. 6. Installerad "största motor" i relation till tariffenhetstalet för jorden hos 1371 jordbruksabbonenter.

bruksabbonenterna utan särskild avgift få upplåta mark för distributionsföretagens Orts- och lågspänningsnät. Kommittén har konstaterat, att denna prestation genomsnittligt betydligt understiger förmånen av den relativt andra yrkesabbonenter lindrigare tariffenhetsberäkningen.

För bostäder vid jordbruket förutsätter kommittén, att tariffenheter och medgiven fri anslutningseffekt räknas som för separat bostadsabbonent.

Andra yrken än jordbruk

För den återstående konsumentkategorin, *andra yrken än jordbruk*, hänger frågan om behandlingen av de stora anslutningsobjekten intimt samman med vilken av Elkraftutredningens två tariffenhetsnormer, som tillämpas. Kommittén

övergår därför till att behandla frågan om *val av tariffenhetsnorm för yrkesabbonnenter*.

Den av Elkraftutredningen för andra yrken än jordbruk rekommenderade tariffenhetsnormen innebär, att tariffenhetstalet för belysningsanslutningen baseras på storleken av yrkeslokalernas golvyta, varvid lokalerna indelas i fyra olika klasser allt efter graden av det belysningsbehov, som kan anses representativt för ifrågavarande yrken. Det sålunda bestämda tariffenhetstalet berättigar därvid till anslutning även av smärre motorer och apparater för lokalens eget behov.

För de motorer och apparater, som användas för den egentliga yrkesutövningen, utgå särskilda tariffenheter. För dessa kunna för närvarande tariffenheter beräknas enligt ettdera av två olika alternativ. Enligt det ena, benämnt alternativ I, baseras tariffenhetstalet på anslutningseffekten hos ifrågavarande belastningsobjekt (effektnorm). Enligt det andra, benämnt alternativ II, baseras tariffenhetstalet liksom för belysningen på storleken av yrkeslokalernas golvyta, varvid uppdelning av lokalerna gjorts på två klasser allt efter ändamålet för kraftens användning (golvytenorm). För båda alternativen gäller att elvärmeapparater för matlagning, bakning och vattenvärmning ej föranleda någon tariffenhetsberäkning, försåvitt leveransen till dessa ej vållar strömleverantören särskilt stora kostnader.

Båda de nämnda systemen ha kommit till praktisk användning och fungera i allt väsentligt till vederbörande kraftleverantörers belåtenhet. När Elkraftutredningen nu begärt en översyn av tariffenhetsnormen för yrkesabbonnenterna, så är detta föranlett huvudsakligen därav att det konstaterats medföra vissa besvärande komplikationer, att vid jämförelser såväl mellan som inom vissa yrkeskategorier tariffenhetstalet kan bli rätt olika, beroende på vilket av de nämnda alternativen I eller II som tillämpas. Vidare gäller även beträffande yrkesabbonnenterna att användningen av elvärmeapparater ökat i sådan omfattning, att en omprövning av den tidigare rekommenderade tariffenhetsberäkningen för dessa är motiverad.

Enligt av kommittén verkställda undersökningar för ca 600 slumpvis utvalda yrkesabbonnenter är förhållandet mellan de totala tariffenhetstalen (belysning och motorer) enligt alternativ II och I och den relativa spridningen av denna kvot kring medianvärdet följande för olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupp	Medelvärde	Relativ spridning		
		Nedre kvartil	Median	Övre kvartil
1. Affärer	0,97	85	100	106
2. Frisérsalonger	0,81	75	100	125
3. Skrädderier	1,30	88	100	100
4. Mekaniska verkstäder	0,55	66	100	143
5. Övrig småindustri	0,64	67	100	144
6. Livsmedelsindustri ...	0,81	74	100	111
7. Samlingslokaler	0,91	100	100	100
8. Serveringslokaler	0,94	95	100	100
9. Magasin	0,84	68	100	100
10. Totalt	0,71	68	100	108

Totalt sett ger följaktligen — i den mån undersökningsmaterialet kan anses representativt för genomsnittsförhållandena — alternativ II ca 30 % färre tariffenheter än alternativ I. Vid bedömandet av inflytandet härav på konsumentens kraftavgifter och på kraftleverantörens ekonomi får dock beaktas, dels att den på basis av tariffenheter debiterade grundavgiften i regel utgör endast omkring en tredjedel av konsumenternas totala kraftavgifter, dels att kraftinkomsten från yrkesabonnenterna i regel utgör endast en mindre del av kraftleverantörens totala kraftinkomster.

För de skilda yrkesgrupperna är skillnaden mellan alternativ I och alternativ II mera avsevärd huvudsakligen endast för mekaniska verkstäder och övrig småindustri. Den relativa spridningen inom varje grupp är bortsett från de nyss nämnda grupperna icke anmärkningsvärt stor.

Att objektivt och entydigt bedöma vilken av de två prisnivåerna, som är riktigast, är icke möjligt och vägningen av de båda alternativen mot varandra måste därför ske ur andra synpunkter.

Kommittén har mycket ingående prövat de båda alternativa tariffenhetsnormernas för- och nackdelar och därvid till en början utrett, vilka förbättrande justeringar och kompletteringar som lämpligen borde vidtagas i de nuvarande normerna. De väsentligaste ändringarna skulle härvid vara, dels att den hittillsvarande gynnsamma särbehandlingen av elvärmeapparater för matlagning, bakning och vattenvärmning slopades, dels att den nuvarande golvytenormen försågs med en begräns-

ningsregel för den per tariffenhet medgivna anslutningseffekten, analog med den som ovan föreslagits för bostäder och jordbruk. Men även förutsatt att sådana ändringar vidtagas, har vid frågans behandling framkommit så tungt vägande skäl för vardera alternativet, att kommittén icke ansett sig kunna ge förord för något av dem, särskilt som kommittén tror sig kunna konstatera, att det icke finnes någon sannolikhet för att de större företagen på frivillighetens väg kommer att övergå från golvtytenorm till effektnorm eller vice versa.

I detta läge har kommittén prövat åtskilliga kompromissformer, uppbyggda i mer eller mindre nära anslutning till de båda alternativen. Kommittén har härvid inför de svårigheter, som visat sig föreligga att åstadkomma en tillfredsställande tariffenhetsnorm, även tagit upp till behandling frågan, huruvida det icke vore möjligt att konstruera en tariff för detaljdistribution, som byggde på enbart elektriska storheter liksom effekttariffen och högspänningstarifferna. En sådan tariff skulle, sedan den prövats för yrkesabonnenterna, så småningom kunna utvidgas att omfatta även bostäderna och jordbruken, varvid alla de svårigheter skulle elimineras, som nu äro förenade med bestämningen av tariffenhetstalen. Kommittén hyser vissa förhoppningar att en dylik lösning skall visa sig genomförbar. Undersökningarna härom pågå men komma att taga så lång tid i anspråk, att den nu aktuella frågan måste lösas oberoende härav.

Sedan förslaget till den nuvarande tariffenhetsnormen framlades år 1946 har Elverksföreningen i SEF Handling 20/1948 utgivit rekommendationer till tariffenhetsnormer inom städer och större samhällen. Två system anvisas, nämligen ett s. k. system b, utgörande ett mellanting mellan Elkraftutredningens ovannämnda alternativ I och II och avsett för större och medelstora städer, samt ett s. k. system c, överensstämmande med Elkraftutredningens alternativ II och avsett för mindre städer och samhällen. Även om det icke ingått i kommitténs uppdrag att taga befattning med tariffenhetsförhållandena i städerna, har kommittén vid behandlingen av sitt uppdrag icke kunnat bortse från önskemålet att få fram en för såväl städer och samhällen som landsbygd enhetlig tariffenhetsnorm. En möjlighet härtill synes föreligga, om normen uppbygges med de väsentligaste elementen i Elkraftutredningens alternativ I och II samt Elverksföreningens ovannämnda system b. Det erinras

härvid om att tariffenhetstalet vid system b baseras på storleken av yrkeslokalernas golvyta, varvid lokalerna indelas i olika klasser allt efter den specifika anslutningens storlek. Indelningen sker dels efter yrkeslokalens art, dels för vissa yrkeslokaler därefter efter ansluten motor- och apparateffekt per m² golvyta.

Kommitténs förslag till ny tariffenhetsnorm bygger på ovanstående och har följande huvudsakliga utgångspunkter.

1. Tariffenhetsnivån lägges ungefär mitt emellan nuvarande alternativ I och II. För nuvarande system b innebär detta i stort sett samma höjning som för alternativ II.
2. Tariffenhetsberäkning sker för belysning respektive för motorer och övriga apparater var för sig på samma sätt som för närvarande sker vid alternativ I och II. Relativt system b, där tariffenhetsberäkningen sker gemensamt för belysning samt motorer och övriga apparater, innebär detta en ändring men en sådan ändring har av vissa elverk befunnits önskvärd och av dem redan blivit genomförd, ehuru icke i samma form som kommittén nu föreslår.
3. För den större delen av antalet yrkesabonnenter med liten anslutningseffekt per m² golvyta tillämpas ett efter golvyteprincip bestämt tariffenhetstal, varvid abonnenterna indelas i olika klasser, allt efter den specifika anslutningens storlek. För abonnenter med hög specifik anslutningseffekt bestämmes tariffenhetstalet i direkt proportion till den anslutna effektens storlek. *Relativt alternativ I* innebär detta endast att en sammanslagning i grupper av de specifikt små abonnenterna sker, men ingen ändring i det resulterande tariffenhetstalet utöver vad som följer av punkt 1 ovan. *Relativt alternativ II* är innebörden för de specifikt små abonnenterna, att klassindelningen blir mera direkt beroende av den specifika anslutningseffektens storlek, men för ett stort antal av dessa abonnenter blir tariffenhetstalet det oaktat oförändrat utöver ändringen enligt punkt 1. För de specifikt stora abonnenterna kan övergången till effekt-norm innebära en rätt väsentlig höjning av tariffenhetstalet, men en sådan är kostnadsmässigt nödvändig och torde under alla förhållanden ändock ha kommit till stånd i någon form. *Relativt system b* är innebörden närmast en något

ändrad klassindelning. Den hittillsvarande kategoriindelningen utbytes mot klassning av de enskilda abonnenterna efter deras specifika innehav av motorer och apparater per m² golvyta.

4. Elvärmeapparater, motorer, svetstransformatorer etc. behandlas vid tariffenhetsbestämningen olika med hänsyn till apparaternas olika ianspråktagande av nätets överföringsförmåga och återverkan på spänningsregleringen. Detta medför att ett nytt begrepp, *anslutningsenheter* (ae) måste införas för att kunna framställa tariffenhetsnormen under enhetlig form. Graderingen överensstämmer i princip med den nu gällande för alternativ I, respektive för utomhusanslutning vid alternativ II och system b, men viss jämkning har skett i anslutning till punkt 1.

Det förslag till tariffenhetsnorm, som kommittén med utgångspunkt från det ovan anförda kommit fram till, kan sammanfattas sålunda:

För belysning i yrkeslokaler räknas tariffenheter oförändrat enligt Elkraftutredningens norm av år 1947. För utomhusbelysning och ljusskyltar räknas 1 te/200 W resp. VA i stället för 1 te/100 W resp. VA.

För inomhus installerade motorer och andra förbrukningsapparater utöver de smärre sådana, som enligt belysningsnormen ej skola föranleda tariffenheter, bestämmes antalet tariffenheter dels av yrkeslokalernas storlek mätt i m² golvyta, dels av den specifika anslutningseffekten inom lokalerna mätt i ae per m² golvyta enligt följande.

För lokaler i kraftklass	räknas	Till kraftklassen föras lokaler med en anslutning av
a	1 te/40 m ²	mer än 0 ae men högst 1,5 ae/40 m ²
b	1 te/20 m ²	mer än 1,5 ae/40 m ² men högst 1,5 ae/20 m ²
c	1 te/10 m ²	mer än 1,5 ae/20 m ² men högst 1,5 ae/10 m ²
d	1 te/ae	mer än 1,5 ae/10 m ²

För utomhus placerade motorer och apparater räknas 1 te/ae.

Antalet anslutningsenheter (ae) beräknas enligt följande:

	Hittillsvarande beräkning	Föreslagen ny beräkning
Elvärmeapparater	1 te/kW	1 ae/kW
Motorer och roterande omformare	2 te/hk	1,5 ae/hk
Laddningsanordningar	2 te/kVA	1,5 ae/kVA
Tekniska ljus- och bestrålningsapparater	2 te/kW	1,5 ae/kVA
Svetstransformatorer	3 te/kVA	2 ae/kVA

Denna tariffenhetsnorm ger för de tidigare omnämnda undersökta ca 600 yrkesabonnenterna ett tariffenhetstal (för belysning samt motorer och andra förbrukningsapparater), vars relation till tariffenhetstalen vid tillämpning av de nuvarande olika normerna framgår av följande sammanställning.

	Nya förslaget	Alt. I	Alt. II (system c)	System b
1. Affärer	100	107	99	129
2. Frisérsalonger	100	108	88	76
3. Skrädderier	100	111	145	129
4. Mekaniska verkstäder ..	100	127	70	66
5. Övrig småindustri	100	126	81	68
6. Livsmedelsindustri	100	120	98	77
7. Samlingslokaler	100	90	82	93
8. Serveringslokaler	100	101	95	95
9. Magasin	100	114	96	93
10. Totalt	100	118	85	81

Abbonnenternas respektive dessas tariffenhetstals procentuella fördelning på de olika klasserna a—d samt klass 0, dvs. den grupp för vilken tariffenhetspliktiga motorer etc. icke förekomma, är sammanfattningsvis följande.

	Antal abonnenter %	Antal tariffenheter %
Klass 0	17	7
a	19	13
b	9	6
c	20	19
d	35	55
	100	100

Den föreslagna normen för yrkesabonnenter har den fördelen, att tariffenhetsberäkningen för abonnenter med relativt måttlig anslutningseffekt per m^2 , dvs. för den större delen av antalet yrkesabonnenter, kan göras rätt schematisk och sedan inom vissa gränser vara oberoende av installationsändringar, samtidigt som tariffenhetsställningen i stort blir proportionell mot den anslutna effektens storlek. Vidare gäller att normen såsom varande en kompromiss i såväl ekonomiskt som principiellt hänseende mellan de olika nu tillämpade normerna bör ha goda förutsättningar att ersätta dessa och bli en enhetsnorm icke endast för landsbygden utan sannolikt även för städer och större samhällen.

Nackdelarna synas inskränka sig till att normen icke blir så enkel i utformningen och tillämpningen som vore önskvärt samt att den stegvisa höjningen av tariffenhetsstalet vid övergång från en klass till en annan jämte därav följande ackumulerade krav på ytterligare engångsavgift kan framstå besvärande ur konsumentsynpunkt. Kommittén har emellertid utgått ifrån att sistnämnda svårigheter kunna reduceras genom en smidig tillämpning, t. ex. så att engångsavgiften kan få avbetalas under några år. Nackdelarna hos den nya normen synas därför icke vara sådana, att de på något sätt kunna motväga fördelarna.

Enligt kommitténs mening böra sådana företag, som nu bestämma tariffenhetserna kontinuerligt efter den anslutna effekten och som så önska, kunna tills vidare fortsätta därmed, under förutsättning att tariffenhetsställningen lägges på samma genomsnittliga nivå som kommitténs nya normförslag dvs. 1 te per ae. Begreppet ae behöver icke införas i tarifftexten utan antalet tariffenheter per hk, kW respektive kVA kan angivas direkt enligt tarifftextens tabell 2. Tariffenhetsnormen enligt c 2 får då följande lydelse.

2. För motorer och andra förbrukningsapparater

För smärre motorer och apparater, som användas endast för lokalernas eget behov (dock ej lokaluppvärmning), t. ex. dammsugare, ventilationsfläktar och smärre motorer för värmeledningssystemet, och vilka ej utnyttjas i rörelsen räknas ej tariffenheter.

För övriga motorer och förbrukningsapparater inklusive värmeapparater för lokaluppvärmning bestämmes antalet tariffenheter av märkeffekten enligt följande:

<i>Anslutningsobjekt</i>	<i>Antal te</i>	
Elvärmeapparater	1 te per kW	Se anm. 1
Motorer	1,5 te per hk	Se anm. 2
Roterande svetsomformare	1,5 te per hk	Se anm. 3
Laddningsanordningar	1,5 te per kVA	Se anm. 3
Tekniska ljus- och bestrålningsapparater	1,5 te per kVA	Se anm. 4
Svetstransformatorer	2 te per kVA	Se anm. 5

Anm. 1. För större elvärmebehov, särskilt i form av ackumulerande apparater, hänvisas till komplementtarifferna eller till uppgörelse i varje särskilt fall.

Anm. 2. Vid beräkningen användes den märkeffekt, som motsvarar kontinuerlig drift.

Är motorn stämplad i avgiven effekt i kW räknas 1 kW = 1,36 hk.

Anm. 3. Vid beräkningen användes den primära märkeffekten.

Anm. 4. Till denna grupp räknas belysningsapparater i fotoateljé, tekniska bestrålningsapparater, röntgenapparater, biografmaskineri o. d.

Anm. 5. Vid beräkningen användes den primära märkeffekten. Erfordras med hänsyn till spänningsreglering och störningsrisk speciella anordningar inom distributionsanläggningen, kan förhöjda avgifter ifrågakomma.

För bostäder vid yrkesabonnemang bör på analogt sätt som vid jordbruket tariffenheter och medgiven fri anslutningseffekt räknas som för separat bostadsabonnent.

Allmänt

Det har ansetts motiverat att generalisera den bestämmelse om *visst minsta tariffenhetstal*, som i nuvarande norm gäller för belysning i yrkeslokaler med från bostaden skilt abonnemang och för fristående ljusskylt.

Kommittén föreslår därför att för varje servisledning räknas minst 3 te.

Enligt förslaget i SEF Handling 5/1946 skulle för *sommarrum*, dvs. rum som icke äro uppvärmningsbara med fast uppvärmningsanordning och som därför icke kunna användas under den kalla årstiden, räknas 0,5 te per rum. Med sommarrum avsågs vissa rum i för övrigt vinterbonade hus, anslutna till samma mätare som det ordinarie abonnemanget. Därmed avsågs däremot icke rum i sommarstugor och sommarvillor, anslutna

till annan servis och mätare i helt annan del av nätet. Med hänsyn till den utnyttjning av de förstnämnda s. k. sommarrummen, som man normalt numera har att räkna med, bl. a. med användning av elkaminer för deras uppvärmning, har det visat sig att tidigare motivering för generell särbehandling av s. k. sommarrum bortfallit. Vad beträffar de sistnämnda sommarstugorna och sommarvillorna är det med hänsyn till självkostnaden icke motiverat att för dessa tillämpa någon nedläggning av de normala anslutnings- och grundavgifterna.

Kommittén har därför funnit att den hittillsvarande särbestämmelsen beträffande sommarrum bör bortfalla.

Sedan det nu blivit allt mer vanligt att i *hyreshusens s. k. allmänna utrymmen* inrymma större motorer och elvärmeapparater för tvätt, torkning, bastu m. m. har det av kostnads-skäl befunnits motiverat att för dessa apparater införa tariffenhetsberäkning.

Kommittén föreslår att för dessa motorer och apparater räknas te enligt kapitel I, förslaget, avsnitt D, moment c (sida 33).

Överföres emellertid, så som i en del fall förekommer, grundenheten per lägenhet från hyresgästen till abonnemanget för fastighetens allmänna utrymmen bör det sålunda till detta abonnemang överförda tariffenhetstalet berättiga till en fri effekt av 0,5 kW/te, dvs. i detta fall 0,5 kW per lägenhet.

Särskild anvisning härom har införts i kapitel I, förslaget, avsnitt D, moment a, anmärkning 4, (sida 32).

II. KOMPLEMENTTARIFFERNA

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Beträffande *effektgränskomplementet* har kommittén icke föreslagit annan ändring än att samtliga avgiftselement prisregleras på motsvarande sätt som i normaltariffen, dvs. enligt kap. IV.

I *tidspärrkomplementet* har kommittén föreslagit att tariffenheter skola räknas även för de till komplementet anslutna apparaterna samtidigt som effektavgiften för dessa, tidigare kallad grundavgift, reduceras i motsvarande mån. Prisregleringen har föreslagits likaledes ske efter normerna i kap. IV.

c. Kommentarer

För de till tidspärrkomplementet anslutna apparaterna har tidigare icke beräknats tariffenheter. En följd härav har varit att man för denna anslutning ej heller kunnat tillämpa de normala reglerna för uttagande av engångsavgift. Tidspärrabonnemanget är emellertid ofta bestämmande för dimensioneringen av i vart fall servisledningen och ett behov har därför funnits av att uttaga engångsavgift även för tidspärrabonnemangets apparater. Kommittén har ansett det angeläget avhjälpa den oklarhet, som rått i denna fråga, och ansett detta bäst kunna ske genom att införa tariffenhetsberäkning även för tidspärrabonnemangets apparater, varigenom de normala reglerna för uttagande av engångsavgift skulle bli tillämpliga.

I de fall då tidspärrkomplementets 8- eller 16-timmarsavsnitt tillämpas har emellertid kommittén funnit det skäligt med en reduktion av den normala engångsavgiften på grund av att denna belastning under enbart lågbelastningstid icke borde behöva bära full andel av nätkostnaderna (bortsett från servisledningen). En halvering av tariffenhetstalet har därför föreslagits.

Det har icke varit kommitténs mening att införandet av tariffenhetsberäkning enligt ovan skulle medföra någon höjning av de årliga strömvavgifterna. De tidigare grundavgifterna i komplementet, vilka för undvikande av missförstånd nu fått namnet effektavgift, ha därför reducerats med ungefär motsvarande belopp, dvs. med 10 kr/kW i 24-timmarsavsnittet och med 5 kr/kW i 16-timmarsavsnittet. En motsvarande reduktion för 8-timmarsavsnittet — vilken finge givas en annan form än för de övriga avsnitten, eftersom effektavgift icke

utgår vid detta — synes icke vara motiverad. Inom kommittén har för övrigt den meningen framförts att en grundavgift i detta avsnitt ändå borde ha införts för att erhålla en mot självkostnaderna bättre svarande prisnivå.

Prisregleringen av komplementtarifferna har förutsatts ske enligt samma princip som vid normaltariffen. De föreslagna avgifterna angivas i kapitel IV.

I effektgränskomplementet har kommittén utöver prisregleringen icke föreslagit någon ändring. I fråga om båda komplementen framhålles vikten av att man vid annan energiavgift i normaltariffen än 8 öre/kWh även anpassar övriga avgiftselement så, att balansen i tarifferna bibehålles.

III. SPECIALTARIFFERNA

A. Effekttariffen

a. Problemställning

Effekttariffen (tidigare kallad småindustritariffen) har varit prisreglerad med samma klausul som gällt för högspänningstarifferna, dvs. 0,3 (I—180) %. Denna tariff har därigenom automatiskt anpassat sig till variationerna i penningvärdet och till ändrade råkraftkostnader, om man bortser från 1951 års höjning av högspänningstarifferna ävensom den höjning, som beslutats av Vattenfallsstyrelsen i december 1954.

Effekttariffens relation till normaltariffen har sedan 1947 genomgått betydande förändringar. Då tarifferna framlades vid det rådande indexvärdet $I=240$, var effekttariffens energipris vid mindre än 1 000 h utnyttjningstid 18 % högre än normaltariffens, vilket givetvis begränsade dess tillämpningsområde vid lägre utnyttjningstider och normala specifika belastningar (kW_{max}/te). Genom att normaltariffen icke var indexreglerad och samtidigt pristopp på elektrisk kraft rädde, kom denna begränsning att bli allt snävare allt eftersom index steg.

Det har befunnits önskvärt att få effekttariffen bättre anpassad till såväl normaltariffen som högspänningstariffen.

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Effekttariffen föreslås anpassad till de från år 1955 gällande högspänningstarifferna på så sätt, att det tidigare indextillägget arbetas in i tariffens olika avgifter och att tariffen förses med samma indexklausul, som gäller för dessa nya högspänningstariffer.

Vad beträffar anpassningen till de nya högspänningstariffernas högre prisnivå föreslår kommittén, att någon egentlig höjning av effekttariffens nuvarande nivå icke sker med hänsyn till önskvärheten av att få effekttariffen något mera konkurrenskraftig gentemot normaltariffen och högspänningstarifferna än vad som eljest skulle bli fallet. Vissa förskjutningar mellan de olika avgiftselementen i tariffen äro dock erforderliga med hänsyn till valet av jämna siffervärden.

c. Kommentarer

Önskemålen om att för de större abonnenter, som nu ha normaltariffen, i stället kunna använda en på elektriska storheter baserad tariff, lämpligen effekttariffen, ha främst föran-

letts av de komplikationer, som kunna uppkomma vid tariffenhetsberäkningen för dessa abonnenter.

En undersökning av nuvarande förhållanden har visat att effekttariffen, om hänsyn toges till abonnentens kostnader för ställverk m. m., varit rätt väl avvägd gentemot högspänningstarifferna före de senaste höjningarna av dessa. Vid effekter upp till 50 à 75 kW har den i regel ställt sig förmånligare än högspänningstariffen.

En prissänkning av effekttariffen är från denna utgångspunkt ej erforderlig. En sänkning skulle dock ge tariffen ökad konkurrenskraft gentemot högspänningstariffen, vilket kommittén betraktar som en fördel ur flera synpunkter, framför allt den att abonnenterna i ökad utsträckning avlastas från bekymret och ansvaret för anläggandet och skötseln av en egen högspänningsanläggning.

För att ge effekttariffen ökad konkurrenskraft gentemot normaltariiffen, vilket kommittén finner önskvärt, erfordras en relativ prissänkning av den förra. Kommittén har undersökt, om en sådan sänkning med hänsyn till rådande kraft- och distributionskostnad i allmänhet är möjlig och har härvid funnit, att så är fallet.

En jämförelse mellan årskostnaderna som funktion av utnyttjningstiden enligt högspänningstariff, effekttariff och normaltariiff återges i figur 7.

Kommittén räknar med att, i den mån användningen av elkraft och elvärme ökar, effekttariffen i sin modifierade form skall få en växande tillämpning ej blott inom småindustrin utan även för andra ändamål, t. ex. för större moderna skolor, sjukhus och inrättningar med centralkök och centrala tvättstugor, för kombinerad jordbruks- och annan yrkesutövning och även för större jordbruk som sådant, kanske även för större privathushåll med avancerade elenergiebehov.

Kommittén föreslår på grund härav och för att undvika missförstånd beträffande tariffens användningsområden, att namnet småindustritariff ändras till effekttariff.

(B). Tariffen för kvarnar och sågar

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Kommittén föreslår, att *tariffen för kvarnar och sågar* utgår ur förslaget till standardtariffer, då den lämpligen kan ersättas med någon av övriga i förslaget ingående tariffer.

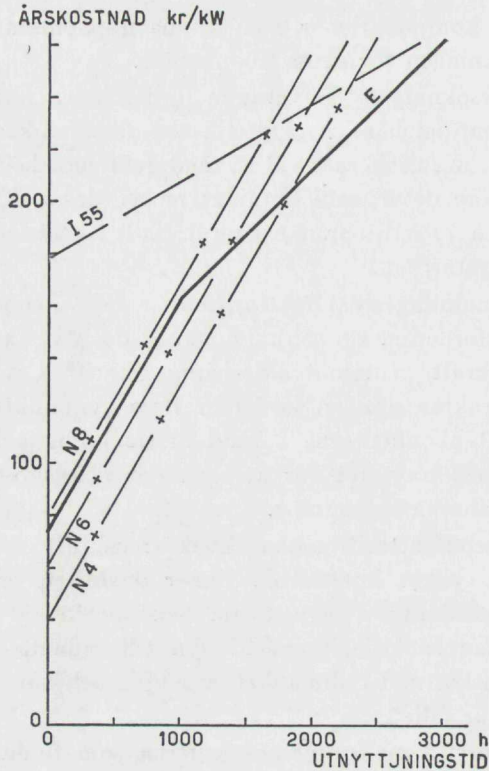

Fig. 7. Jämförelse mellan årskostnader i kr/kW som funktion av utnyttningstiden hos Vattenfallsstyrelsens industritaxa av år 1955 för Mellansverige (I 55), den föreslagna effekttariffen (E) samt normaltariffen (N4, N6 och N8).

Kurvorna I 55 och E äro beräknade för 50 kW debiteringseffekt och utan indextilllägg. För kurva I 55 har dessutom räknats med en merkostnad för hållande av transformatorstation (inklusive förluster men exklusive underhåll) av 1200 kr/år + 9 kr/kW/år.

I kurvorna E, N4, N6 och N8 ha engångsavgifter ej medräknats. I kurvorna N4, N6 och N8 har grundavgiften antagits vara 10 kr/te och energiavgiften 9 öre/kWh. Kurvor ha ritats för ett antaget törhållande mellan antalet tariffenheter och motsvarande debiteringseffekt (maximieffekt) av 4, 6 och 8, vilket svarar mot normalt förekommande värden.

c. Kommentarer

Tariffen utgör en motsvarighet till Vattenfallsstyrelsens kvarntariff för högspänning, vilken på sin tid tillkom för att bereda mindre bygdekvarnar och bygdesågar möjlighet att få elektrisk kraft till priser, som kunde konkurrera med drift med oljemotorer eller ångmaskiner. Den är avsedd att tillämpas för lågspänningsleverans och av denna anledning försedd med ett tillägg gentemot högspänningstariffen i form av en grundavgift av 10 kr/hk/år + indextillägg därpå.

Det har emellertid visat sig, att tariffen inom sitt tillämpningsområde i praktiken icke medför några fördelar för konsumenterna jämfört med andra tariffer och att den därför fått mycket liten användning. Tariffens tillämpningsområde begränsas uppåt av att den fasta årliga avgiften är avvägd för en effekt av högst 50 hk vid transmissionsdrift, respektive 75 hk vid enkeldrift. Vid smärre kraftbehov blir normaltarriffen som regel billigare.

Kommittén anser därför, att tariffen för kvarnar och sågar kan ersättas med någon av de övriga standardtarifferna och föreslår att den utgår ur förslaget till standardtariffer.

B. Vägbelysningstariffen

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Beträffande *vägbelysningstariffen* föreslår kommittén att avgifterna i denna beräknas i huvudsak efter effekttariffen. Den tidigare fasta avgiften per lampa föreslås utbytt mot en avgift per mätpunkt eller leveranspunkt. Prisreglering föreslås ske på samma sätt som i effekttariffen.

c. Kommentarer

Kommittén föreslår att tariffens namn förenklas till vägbelysningstariff, utan att därmed dess användningsområde inskränkes.

Gatu- och vägbelysningstariffen i 1947 års förslag till standardtariffer är beräknad med utgångspunkt från en effektagift av 90 kr/kW/år och en energiavgift av 3 öre/kWh samt med en fast avgift av 2 kr/lampa/år. Någon indexreglering av dessa avgifter, vilka motsvara ett indexvärde av 240, angavs icke i förslaget. Elverksföreningen har sedermera i ett cirkulär av den 11 juni 1952 rekommenderat, att indexformeln 0,3 (I—240) % tillämpas för denna tariff i likhet med vad som i princip rekommenderades för normaltarriffen.

Kommittén har i fråga om avgifterna i vägbelysningstariffen ansett det lämpligt att rekommendera att den nu föreslagna effekttariffen lägges till grund även för avgifterna i vägbelysningstariffen. Om nämligen priserna i den tariff, som hittills använts, justeras enligt ovannämnda indexformel, ger detta ett resultat, som ligger relativt nära priserna i den nya effekttariffen. Härvid har dock räknats med att energipriset 5 öre/kWh över 1 000 h utnyttjningstid i effekttariffen sänkes till 4

öre/kWh för energi över 2 000 h utnyttjningstid. Denna sänkning har ansetts motiverad av att den del av utnyttjningstiden, som vid vägbelysning överstiger detta värde, infaller under natten.

Att i stället för den fasta avgiften enligt 1947 års förslag, 2 kr/lampa/år, motsvarande kostnaderna för omkopplingsur och debitering, tillämpa effekttariffens fasta avgift, 150 kr/år, skulle icke vara motiverat, eftersom någon maximimätare icke erfordras, då effekten bestämmes av lampornas storlek. Kommittén har ansett, att det är lämpligare att avgiften för omkopplingsur och debitering göres oberoende av antalet lampor och i stället hänföres till antalet mätpunkter eller omkopplingsur. Efter övervägande har kommittén föreslagit en avgift — indexreglerad på samma sätt som övriga avgifter — av 24 kr/mät punkt och år.

Kommittén har av ovan anförda skäl funnit det lämpligt rekommendera, att den på angivet sätt justerade effekttariffen, 24 kr/år + 110 kr/kW/år + 5 öre/kWh intill 2 000 kWh/kW/år och 4 öre för överskjutande kWh + eventuellt index-tillägg, lägges till grund även för vägbelysningstariffen.

(IV). MELLANTARIFFEN

b. Sammanfattning av kommitténs förslag

Kommittén har föreslagit att den i det tidigare förslaget (SEF Handling 5/1946) angivna *mellantariffen* utgår ur det nya förslaget, emedan behovet av densamma i stor utsträckning bortfallit. I den mån den dock kommer att tillämpas föreslår kommittén, att den prisregleras i princip på samma sätt som normaltariffen.

c. Kommentarer

Den i det tidigare förslaget till standardtariffer angivna mellantariffen borde i dagens prisläge (före införandet av 1955 års engrostartaxor) ha följande utseende:

Abonnentavgift per mätpunkt:	
enfasanslutning	6 kr/år
trefasanslutning	12 kr/år
Grundavgift	g_m kr/år
Energiavgift	16 öre/kWh.

Antalet tariffenheter (te) beräknas enligt samma norm som för normaltariffen.

Anm. 1. Avgifterna förutsätts kunna regleras i analogi med bestämmelserna i kap. IV.

Anm. 2. Vid avvägning av grundavgiftens g_m , storlek tillämpas samma förfaringssätt som vid normaltariffen. Mellantariffen bör vid en specifik förbrukning av högst 60 kWh/te ställa sig gynnsammare än normaltariffen.

Vid abonnemang enligt mellantariff utgår engångsavgift enligt samma regler som vid abonnemang enligt normaltariffen.

Mellantariffen var avsedd att tillämpas vid sidan av normaltariffen som en övergångstariff. Införande av en mellantariff kunde t. ex. vara motiverat, då man ej tvångsvis ville slopa befintliga tariffer men dock snarast önskade få dessa ur bruk, emedan de voro olämpligt utformade.

Den specifika energiförbrukningen per te har emellertid på senare tid vuxit så, att fördelen för konsumenterna av mellantariffen jämfört med normaltariffen allt mera minskat. Behovet av mellantariffen har med andra ord i stor utsträckning fallit bort och denna tariff kan därför nu slopas som standardtariff. Det bör dock enligt kommitténs mening icke hindra att de företag, som anse att tariffen fortfarande har viss funktion att fylla

hos dem, även i fortsättningen tillämpa mellantariffen jämsides med normaltariffen så som här ovan angives.

Kommittén föreslår därför att mellantariffen icke medtages i förslaget till standardtariffer.

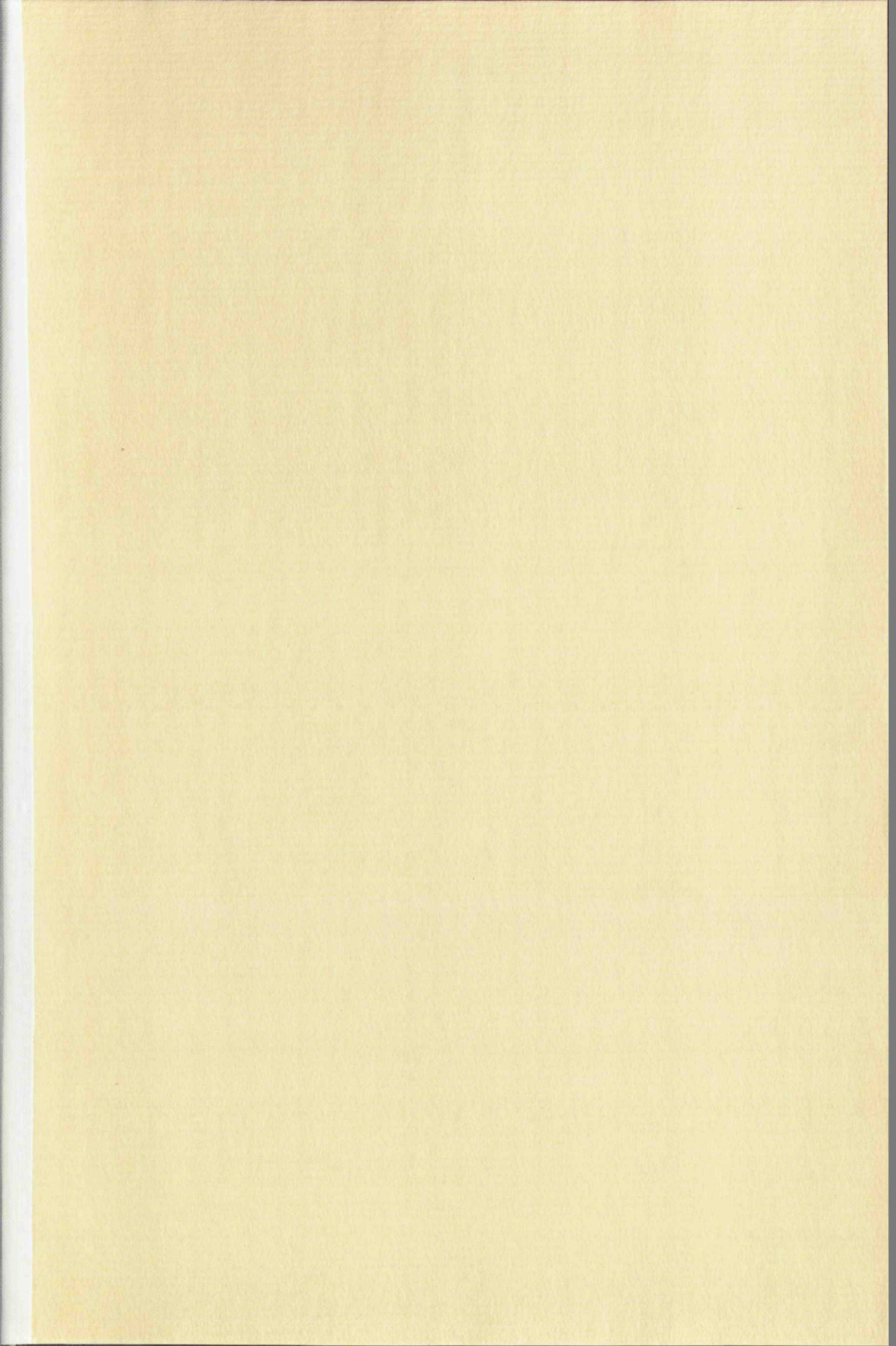
För de företag, som emellertid önska fortsätta att tillämpa mellantariffen, rekommenderas att vid prisreglering tariffens energiavgift fortfarande sättes lika med dubbla energiavgiften i normaltariffen för att nuvarande balans mellan tarifferna skall bibehållas. Abonnentavgiften bör liksom tidigare vara samma som vid normaltariffen.

IV. PRISREGLERINGEN

c. Kommentarer

Förslaget är angivet och kommenterat i kapitel I, motiveringen, avsnitt C (sid. 57).

Statens offentliga utredningar 1956

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagsiftning. Rättskipning. Fångvård.

Statsförfatning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationäkonomi och socialpolitik.

Aldringvård. [1]

Hilso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Fiskhandeln i Sverige. [2]

Statens stöd åt växtförädlingen m.m. [4]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [5]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Restaurering av Uppsala domkyrka. [3]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.